وەقایعی کوردستان

ڕۆژنامەی فەرمی حکومەتی هەرێمی کوردستانە - وەزارەتی داد هەفتانە دەری دەکات

ژمارە (١٠٢) چاپی یەکەم | سالی نۆیەم | ٢٠٠٩/٧/١٣م | ٢٢/پوشپەڕ/٢٧٠٩ کوردی | ١٥/رەجەب/١٤٣٠/کۆچی

102

لەم ژمارەیەدا:

❁ **یاسای ژمارە (٤) ی سالی ٢٠٠٩** .... ل ١

یاسای هەڵبژاردنی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و قەزا و ناحیەکان لەهەرێمی کوردستان ـ عێراق.

❁ **یاسای ژمارە (٧) ی سالی ٢٠٠٩** .... ل ١٢

یاسای پەیمانگەی دادوەری هەرێمی کوردستان – عێراق.

❁ **یاسای ژمارە (٨) ی سالی ٢٠٠٩** .... ل ١٩

یاسای بودجەی هەرێمی کوردستان ـ عێراق بۆ سالی ٢٠٠٩

❁ **یاسای ژمارە (٩) ی سالی ٢٠٠٩** .... ل ٢٤

یاسای هەموارکردنی یەکەمی یاسای پەسندکردنی دەستوری هەرێمی کوردستان ژمارە (١٦)ی سالی ٢٠٠٨ .

❁ **بڕیاری ژمارە (٧)ی سالی ٢٠٠٩** .... ل ٢٦

تەرخان کردن و خەرج کردنی بڕی (٢٥٠,٠٠٠) هەزار دۆلاری ئەمریکی لە بودجەی پەرلەمانی کوردستان بۆ دروست کردنی باخچەیەک لە شاری هەڵەبجە بە ناوی (پارکی پەرلەمان) .

❁ **بەیانی ژمارە (٢) ی سالی ٢٠٠٩/ ئەنجومەنی دادوەری** .... ل ٢٧

دەست پێکردنی پشووی دادگاکانی هەرێمی کوردستانی عێراق بۆ ماوەی (٣٠) ڕۆژ لە بەرواری ٢٠٠٩/٧/١٥.

بەیانی ژمارە (٤)ی سالی ٢٠٠٩ / وەزارەتی شارەوانی ....

گۆڕینی پلەی شارەوانی ڕاپەڕین لە پلەی (٤) بۆ پلەی (٢).

ناونیشان: هەولێر-چوار ڕیانی عەنکاوە باڵەخانەی وەزارەتی داد.

☎ (٢٢٤٥٥١٤ - ٢٢٤٥٥٠٧ - ٠٧٥٠٤٧٣٦٨٤٢ - ٢٢٤٥٥٠٨)

http//:www.mojkurdistan.com

E-mail:rwk@mojkurdistan.com

نرخی ٧٥٠ دینارە

Waqaei Kurdistan

The Weekly Formal Newspaper of Kurdistan Region Government (KRG), Publishing by Ministry of Justice.

وقائع كوردستان

الجريدة الرسمية لحكومة إقليم كوردستان- تصدر اسبوعياً من قبل وزارة العدل

العدد (١٠٢) الطبعة الاولى السنةالتاسعة ٢٠٠٩/٧/١٣م ٢٢/پوشپەڕ/٢٧٠٩ كوردية ١٥/رجب/١٤٣٠هـ

في هذا العدد:

❁ قانون رقم (٤) لسنة ٢٠٠٩.. ص ٣٠

قانون انتخاب مجالس المحافظات و الاقضية و النواحي في اقليم كوردستان ـ العراق

❁ قانون رقم (٧) لسنة ٢٠٠٩.. ص ٣٩

قانون المعهد القضائي في اقليم كوردستان- العراق.

❁ قانون رقم (٨) لسنة ٢٠٠٩.. ص ٤٦

قانون موازنة اقليم كوردستان ـ العراق لسنة ٢٠٠٩

❁ قانون رقم (٩) لسنة ٢٠٠٩.. ص ٥٠

قانون التعديل الاول لقانون إقرار دستور إقليم كوردستان- العراق رقم (١٦) لسنة ٢٠٠٨.

❁ قرار رقم (٧)لسنة ٢٠٠٩.. ص ٥٢

تخصيص و صرف مبلغ قدره (٢٥٠,٠٠٠) دولار امريكي من ميزانية برلمان كوردستان لانشاء متنزه في مدينة حلبجة باسم (بارك البرلمان) .

فهرست المواضيع باللغة الكوردية...

❁ بيـان رقم (٢) لسنة ٢٠٠٩ / مجلس قضاء.. ص ١١

خـاص بعطلة المحـاكم في إقليم كوردسـتان- العـراق ، إبتداً من ٢٠٠٩/٧/١٥ و لمدة (٣٠) يوماً.

No.:102 Date : *July* ,13, 2009 Vol. : 9

http//:www.mojkurdistan.com
E-mail:rwk@mojkurdistan.com

السعر ٧٥٠ دينار

العنوان : اربيل- تقاطع عينكاوه- بناية وزارة العدل.

☎ (٢٢٤٥٥١٤- ٢٢٣١٨٤٢- ٠٧٥٠٤٢٣١٨٤٢ - ٢٢٤٥٥٠٧ - ٢٢٤٥٥٠٨)

بەناوی خوای بەخشندە و میهرەبان

هەرێمی کوردستانی عێراق
سەرۆکایەتی هەرێم
سەرۆك

بەناوی گەلەوە

بڕیار

ژمارە (١٨) ساڵی ٢٠٠٩

یاسای ژمارە (٤) ی ساڵی ٢٠٠٩
یاسای هەڵبژاردنی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و قەزا و ناحیەکان
لەهەرێمی کوردستان ـ عێراق

بە پێی خاڵی (٢)ی بڕگەی (یەکەم) ی ماددەی (١٠) ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ ی هەموارکراو و بە پاڵپشتی ئەو یاساکارییەی پەرلەمانی کوردستان – عێراق کردویەتی لە دانیشتنی ئاسایی ژمارە (٢٠) لە ٢٠٠٩/٦/٢٢ و دوای بە هەند وەرگرتنی پێشنیارەکەمان کە لە بڕیاری ژمارە (١٢) ساڵی ٢٠٠٩ لە ٢٠٠٩/٦/٢ ماندا هاتبو بڕیارماندا بە دەرکردنی:

یاسای ژمارە (٤) ی ساڵی ٢٠٠٩
یاسای هەڵبژاردنی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و قەزا و ناحیەکان
لەهەرێمی کوردستان ـ عێراق

بەشی یەکەم
پێناسە و ئامانجەکان

ماددەی یەکەم:

مەبەست لەم زاراوانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریانە بۆ مەبەستی ئەم یاسایە.

یەکەم: هەرێم: هەرێمی کوردستان . عیراق

دووەم: دەستە: دەستەی باڵای سەربەخۆ بۆ هەڵبژاردنەکان و راپرسی لە کوردستان دا.

سێیەم: ئەنجومەنەکان: ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و ئەنجومەنە خۆجێیەکانی قەزا و ناحیەکان.

چوارەم: بازنەی هەڵبژاردن: هەموو ناوچەیەکی دیاری کراو کە ژمارەیەك کورسیان بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە بۆ تەرخان کراوە.

پێنجەم: مەڵبەندی هەڵبژاردن: ئەو شوێنەیە کە دەستە لە ناو بازنەی هەڵبژاردنەکاندا بۆ ئەنجام دانی پرۆسەی دەنگدان تێیدا دەست نیشانی دەکات.

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

ماددەی دووەم:

كۆمــسيۆنی بــالآی ســەربەخۆ بــۆ هەڵبژاردنــەكان سەپەرشــتی هــەموو قۆنــاغ و ڕێكارەكــانی هەڵبژاردنی ئەنجومەنەكان لە هەرێم دا دەكات تاوەكو ئەو كاتەی دەستەكە دادەمەزرێت.

بەشی دووەم

مافی هەڵبژاردن

ماددەی سێیەم:

مەرجە دەنگدەر ئەم مەرجانەی لێ بێتە دی.

یەكەم: بە ڕەگەزنامە عیراقی بێت.

دووەم: شیاوی تەواوی هەبێت.

سێیەم: هەژدە ساڵی لە تەمەنی تەواو كردبێت.

چــوارەم: نــاوی لــە تۆمــاری دەنگــدەرەكانی ئــەو پارێزگايــەی كەهەڵبــژاردنی لێــدەكرێ تۆماركرابێت ، بەپێی حوكمەكانی ئەم ياسايە و ئەو ڕێنماييانەی كە لە دەستەوە دەردەچن.

ماددەی چوارەم:

یەكەم: هەڵبژاردن مافی هەموو هاوڵاتيەكە كە ئەو مەرجانەی لێ بێتە دی كە دەقيان لەم ياسايەدا هاتووە.

دووەم: هەر دەنگدەرێك مافی خۆی لە دەنگدان بە شێوەيەكی ئازادانە و ڕاستەوخۆ و بە نهێنی و بە تاكەكەسی بەكار دەهێنێ.

سێیەم: دەنگدان لە ڕێگەی بريكارەوە نابێت.

چوارەم: دەنگدەر يەك دەنگی هەيە لە يەك هەڵبژاردن دا و نابێت زياتر لە جارێك دەنگ بدات.

بەشی سێیەم

مافی خۆ پاڵاوتن

ماددەی پێنجەم:

یەكەم: ئەوەی خۆی بۆ ئەنداميەتی ئەنجومەنەكان دەپاڵێوێت دەبێت ئەم مەرجانەی لێ بێتە دی.

١- دەبێت عيراقی بێت و شياويی تەواوی هەبێت و تەمەنی گەيشتبێتە ٢٥ ساڵ لە كاتی خۆ پاڵاوتنی دا.

٢- دەبێت پاڵێوراوانی ئەنجومەنەكانی پارێزگاكان و ئەنجومەنەكانی قەزاكان بەلايەنی كەم بڕوانامەی ئامادەيی يان هاوتاكەيان هەبێ و پاڵێوراوانی ئەنجومەنە خۆجێيەكانی ناحيەكانيش بڕوانامەی بنەڕەتی يان هاوتاكەيان هەبێ.

ئەرشيفی ڕۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سايتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

٣- دەبێت ژیاننامە و ناوبانگ و ڕەوشتی باش بن و بە تاوانێك یان کەتنێکی ئابڕووبەر حوکم نەدرا بێت.
٤- دەبێ لە ڕۆڵەکانی یەکە کارگێریەکە بێت بە پێی تۆماری باری شارستانی یان بە شێوەیەکی بەردەوام لێی نیشتەجێ بێت بۆ ماوەیەك لە ١٠ ساڵ کەمتر نەبێت، بەمەرجێ نیشتەجێ بوونەکەشی بۆ مەبەستی گۆڕینی دیموٚگرافی نەبێت.
٥- نابێت لەکاتی خۆپاڵاوتنیدا لە کەسەکانی هێزی چەکدار یان هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ بێت.
٦- نابێت بەشداری لەو تاوانانەدا کردبێت کە ڕژێمی بەعس نەخشەی بۆ کێشابێت یا جێبەجێی کردبێت.

دووەم: پاڵێوراوەکان لەلایەن دەستەوە پەسند دەکرێن.

ماددەی شەشەم:

سیستەمی لیستی داخراو بۆ هەڵبژاردنەکانی ئەنجومەنی پارێزگاکان و قەزا و ناحیەکان پیادە دەکرێ.

ماددەی حەوتەم:

یەکەم: نابێ ژمارەی پاڵێوراوانی لیستێك لە سێ کەمتر بێت و لە ژمارەی ئەو کورسیانەش زیاتر نەبێ کە بۆ بازنەی هەڵبژاردن تەرخانکراوە.

دووەم: لیستی پاڵێوراوەکان بەجۆرێك ڕێك دەخرێ کە ڕێژەی نوێنەرایەتی ئافرەت لە ٣٠٪ ئەندامان کەمتر نەبێ.

ماددەی هەشتەم:

یەکەم: دابەشکردنی کورسیە تەرخانکراوەکان بۆبازنەکانی هەڵبژاردن لە ڕێگەی سیستەمی نوێنەرایەتی ڕێژەییەوە دەبێت.

دووەم: ئەو کورسیانەی کە لیستێك دەیانباتەوە بەسەر پاڵێوراوەکان دا دابەش دەکرێ بەگوێرەی ئەو ناوانەی تیایدا هاتووە و نابێت هیچ کیانێك کورسی تەرخان کراو بۆ پاڵێوراوی سەرکەتوو لەهەر کاتێك دا بێت بکێشێتەوە.

ماددەی نۆیەم:

یەکەم: ژمارەی دەنگە ڕاستەکان لە بازنەی هەڵبژاردن بەسەر ئەو کورسیانەدا دابەش دەکرێن کە بۆ ئەو بازنەیە تەرخانکراون بۆ چنگ کەوتنی دابەشکاری هەڵبژاردن.

دووەم: دەنگە ڕاستەکانی کە لیستەکە لە بازنەی هەڵبژاردن چنگی کەوتوون کۆ دەکرێنەوەو دابەشی دابەشکاری هەڵبژاردن دەکرێت بۆ دەستنیشان کردنی ژمارەی ئەو کورسییانەی کە بۆ ئەو لیستە تەرخانکراوە.

سێیەم: ئەو کورسیانەی دەمێننەوە بە پێی مایەوەی بەهێزتر دابەش دەکرێن بە ڕێژەی ئەو کورسیانەی کە چنگی کەوتوون

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

ماددەی دەیەم:

یەکەم: ئەگەر ئەندامی ئەنجومەن بەهەر هۆیەك كورسیەكەی لە دەستدا ئەوا پالێوراوی دوای ئەو لە لیستەكە بە پێی ئەو زنجیرەی تێدا هاتووە جێی دەگرێتەوە، ئەمەش بۆ لیستە ناهاوپەیمانەكانە.

دووەم: ئەگەر ئەندامی ئەنجومەن بەهەر هۆیەك كورسیەكەی لەدەستدا و لەناو لیستی هاوپەیماندا بوو، ئەوا پالێوراوی دوای ئەو لەهەمان كیانی سیاسی هاوپەیمان لەناو لیستی هەڵبژاردنی هاوپەیماندا جێی دەگرێتەوە.

سێیەم: ئەگەر كورسییە بەتاڵەكە تایبەت بە لیستێك بوو و پالێوراوی نەمابوو، ئەوا ئەو كورسیە بۆ پالێوراوێكی تر لە كیانێكی سیاسی دیكە تەرخان دەكرێ كە رادەی نزمی لە دەنگەكانی پێویست بۆ وەدەست هێنانی كورسی بەدەست هێنابێ و بە پێچەوانەی ئەمەش كورسیەكەی بە بەتاڵی دەمێنێتەوە.

چوارەم: ئەگەر كورسییە بەتاڵەكە و تایبەت بوو بە ئافرەت، مەرج نییە ئافرەتێكی تر جێی بگرێتەوە، مەگەر ئەمە كاربكاتە سەر رێژەی نوێنەرایەتی ئافرەت.

بەشی چوارەم
بازنەكانی هەڵبژاردن

ماددەی یازدەم:

هەر دەنگدەرێك مافی هەڵبژاردنی خۆی بە خۆی لەو بازنەی هەڵبژاردنەدا پیادە دەكات كە ناوی لە تۆماری دەنگدەراندا تۆمار كراوە.

ماددەی دوازدەم:

یەكەم: هەر پارێزگایەك بە پێی سنووری كارگێڕیی فەرمی خۆی دەبێتە بازنەیەكی هەڵبژاردن لە هەڵبژاردنەكانی ئەنجومەنی پارێزگاكاندا.

دووەم: هەر قەزاو ناحیەیەك بە پێی سنووری كارگێریی، فەرمی خۆی دەبێتە بازنەیەكی هەڵبژاردن لە هەڵبژاردنەكانی ئەنجومەنە خۆجێییەكانی قەزاو ناحیەكاندا.

بەشی پێنجەم
ریكلامی هەڵبژاردن

ماددەی سێزدەم:

رێكلامی هەڵبژاردن لە هەموو رەسمێك دەبووردرێ.

ماددەی چواردەم:

یەكەم: دەستە ئەو شوێنانە دەستنیشان دەكات كە نابێ ریكلامی هەڵبژاردنی و هەڵواسی جارنامەی هەڵبژاردنی تێدا بكرێ بە درێژیی ئەو ماوەیەی كە رێ بە ریكلامی

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

هەڵبــژاردن دەدرێ و بلاْوکردنــەوەی هــەر راگەیانــدنێك یــا بەرنامەیــەك یــان وێنــەی پاڵێوراوەكان لە مەڵبەندەكانی دەنگدان قەدەغەیە.

دووەم: پێویستە لەسەر کیانە سیاسیە بەشداربووەكان لە هەڵبژاردنەكاندا دا هەڵواسراوی ریكلامی هەڵبژاردن هەڵگرن ئەمەش بە پێی ئەو رێنماییانە دەبێت كەدەستە دەری دەچوێنێ.

ماددەی پازدەم:

بەکارهێنانی ئەو تەلارانەی کە وەزارەتەکان و فەرمانگەکانی هەرێم و هەموو شوێنەکانی کارو وفرمان بۆ کارکردنی حیزبی و ریکلامی هەڵبژاردن قەدەغە دەکرێ.

ماددەی شازدەم:

نابێ فەرمانبەرانی فەرمانگەکانی هەرێم و دەستەڵاتە خۆجێییەکان دەستەڵاتی فەرمانبەریەتییان یاخود دەرامەتی هەرێم یان هۆیەکانی یاخود دەزگاکانی بۆ بەرژەوەندی خۆیان یان بۆ هەر پاڵێوراوێك بەکاربێنن ، بە دەزگاکانی ئاسایشی ناوخۆ و سەربازیشەوە بۆ مەبەستی ریکلامی هەڵبژاردن یان کارتێکردن لە دەنگدەرەکان.

ماددەی حەڤدەم:

یەکەم: نابێ هیچ پاڵێوراوێك لە رۆژی دەنگداندا بەرنامەی کاریاخود بلاْوکراوە یان پلیت یان غەیری ئەمانە لە بەڵگەنامە بەخۆی یان بە هۆی غەیری خۆی بلاْو بکاتەوە.

دووەم: نابێ هیچ کارمەندێك لە فەرمانگەکانی هەرێم یاخود ئەندامانی دەستەڵاتە خۆجێییەکان، لە رۆژی دەنگدان دا بەرنامەی کار بە خۆی یان بە هۆی غەیری خۆی بلاْو بکاتەوە.

سێیەم: نابێ جاڕنامە یان دابەش کردنی بەرنامەی کار یان بلاْوکراوە یان پلیت بەناوی پاڵێوراوێك بلاْوبکرێتەوە کە لەکەشفی پاڵێوراوەکان تۆمار نەکرابێ.

ماددەی هەژدەم:

پاڵێوراوان لەهەر رێکلامێکی هەڵبژاردن قەدەغە دەکرێن کە دەنگدەر هەڵبخەڵەتێنێ یان فێڵی لێ شێوازی بریندارکردن یان ناوزڕاندن لە رێکلامی هەڵبژاردندا بەکار بهێنێ.

ماددەی نۆزدەم:

خەرج کردنی پارە بۆ ریکلامی هەڵبژاردن لەماڵی گشتی یان لە بودجەی وەزارەتەکان یان ماڵی وەقف یان ماڵی پشتگیریی دەرەکی قەدەغەیە.

ماددەی بیستەم:

یەکەم: بەکارهێنانی هەر شێوەیەك لەشێوەکانی پاڵەپەستۆ یان ترساندن یان بەکافردانان یاخود بەخائین دانان یان پیشاندانی شتی هەڵخەڵەتێن یان پێدانی دەسکەوتی ماددی یان مەعنەوی یان بەڵێن پێدان لەلایەن هەر حزب یان کۆمەڵ یان ڕێکخستن یان کیان یان کەسەکان، یان هەر لایەنێکی تر قەدەغە دەکرێت.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

دووەم: هەر حزبێك یان کیانێکی سیاسی کە میلیشیای چەکداری هەبێت، لە بەشداری کردن لە هەڵبژاردنەکاندا بێبەش دەکرێت.

سێیەم: هەر کیانێکی سیاسی بێبەش دەکرێت لەبەشداری کردن لە هەڵبژاردنەکان و حسێب کردنی دەنگەکان لەبارێکدا ئەگەر بەهێز یان بەهەڕەشە ناوچەیەکی هەڵبژاردن بۆ بەرژەوەندی خۆی یان لەدژی غەیری خۆی دابخات.

ماددەی بیست و یەکەم:

ریکلامی هەڵبژاردن بەهەموو شێوەیەکیەوە پێش چلو هەشت کاتژمێر لەوادەی کردنەوەی دەرگای دەنگدان قەدەغە دەکرێ.

بەشی شەشەم

تاوانەکانی هەڵبژاردن

ماددەی بیست و دووەم:

هەر کەسێکی بەیاننامەیەك یان وێنە یاخود بڵاوکراوەی هەڵبژاردنی تایبەت لەدەرەوەی ئەو شوێنانەی بۆی تەرخان کراوە هەڵواسێت بۆ ماوەیەك بەند بکرێت، کەلەمانگێك زیاتر نەبێت.

ماددەی بیست و سێیەم:

ئەوەی سەرپێچی حوکمی ماددەکانی (١٥. ١٦. ١٧. ١٨- ١٩- ٢١) ی ئەم یاسایە بکات بۆ ماوەیەك بەند دەکرێ کە لەمانگێك کەمتر نەبێ و لەشەش مانگیش زیاتر نەبێ و غەرامەیەکیشی لێ وەردەگیرێ کەلەیەك ملیۆن دینار کەمتر نەبێ و لەپێنج ملیۆن دینار زیاتر نەبێ.

ماددەی بیست و چوارەم:

هەر کەسێك ئەمانەی خوارەوەی ئەنجامدا بۆ ماوەیەك بەند دەکرێ کە لەشەش مانگ کەمتر نەبێ و غەرامەیەکیشی لێ وەردەگیرێ کە (١٠٠,٠٠٠) سەد هەزار دینار کەمتر نەبێ و (٥٠٠,٠٠٠) پێنج سەد هەزار دینار زیاتر نەبێ:

یەکەم: بە ئەنقەست ناوێك یان ناوەکان یان سیفەتی قەڵب لە خشتەی دەنگدەرەکان دابنێت یاخود بەئەنقەست ناوێك بەپێچەوانەی حوکمەکانی ئەم یاسایە دابنێت.

دووەم: هەر کەسێك ناوی خۆی یان ناوی غەیری خۆی بەبێ بوونی مەرجی پێویستی یاسایی تۆمار کرد و دەرکەوت کە بەمە دەزانێ و هەر کەسێکیش ناوێکی تری دانەنا یاخود لایبدات.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

سێیەم: لە هەڵبژاردندا دەنگی خۆی داو دەشیزانی ناوی لە تۆماری هەڵبژاردنەکاندا بەنایاسایی نووسراوە، یاخود مەرجە یاساییە پێویستەکانی لەبەکارهێنانی مافی خۆی لە هەڵبژاردندا لەدەست داوە.

چوارەم: بەئەنقەست دەنگی بەناوی غەیری خۆی دا.

پێنجەم: نهێنی دەنگدانی دەنگدەرێکی بەبێ ڕەزامەندیی خۆی بڵاو کردەوە.

شەشەم: ماف خۆی لە هەڵبژاردنێك بۆ زیاتر لە جارێك بەکارهێنا.

حەوتەم: ویستی دەنگدەری نەخوێندەواری گۆڕی و ناوێکی نووسی یان ئیشارەتی لەسەر ئەو ڕەمزە دانا کەمەبەستی دەنگدەر نییە یاخود کۆسپی خستە پێش هەر دەنگەرێك بۆ ئەوەی ماف هەڵبژاردنەکەی بەکارنەهێنێ.

هەشتەم: خۆی لەزیاتر لەبازنەیەکی هەڵبژاردندا یان لیستێکی هەڵبژاردندا پاڵاوت.

نۆیەم: لەکاتی جیاکردنەوەی دەنگەکاندا گزی (تەزویر)ی کرد.

ماددەی بیست و پێنجەم:

هەرکەسێك ئەمانەی خوارەوە بکات بۆ ماوەیەك بەند دەکرێ کەلەمانگێك کەمتر نەبێ و لەساڵێکیش زیاتر نەبێ:

یەکەم: بەئەنقەست دەست درێژی بۆ سەر وێنەی پاڵێوراوەکان، یان بۆ سەر بەرنامەکانیان بکات کە لەشوێنی تایبەیدا هەڵواسراون.

دووەم: خۆ کێشانەوەی پاڵێوراوێك یان زیاتری لە پرۆسەی هەڵبژاردن ڕاگەیاند و دەشیزانی ئەو کارە ڕاست نیە، ئەمەش بەمەبەستی کارتێکردن بێ لەسەر دەنگدەرەکان یاخود گۆڕینی دەنگەکانی پاڵێوراو بۆ خۆی.

سێیەم: دەست درێژی کردنە سەر هۆیەکانی ریکلامی هەڵبژاردنی کەبەپێی یاسا ڕێیان پێدراوە بە هەر هۆیەك جا بە کوژاندنەوە یان دڕاندن یان غەیری ئەمانە بێ یاخود هەر ڕەفتارێکی لەم جۆرە بێت.

ماددەی بیست و شەشەم:

بۆ ماوەیەك بەند دەکرێ کە لەساڵێك کەمتر نەبێ هەر کەسێك ئەمانەی کرد:

یەکەم: هێز یان هەڕەشەی بەکارهێنا بۆ نەهێشتنی دەنگدەر لەبەکار هێنانی ماف خۆی یان وای لێ بکات بەجۆرێکی دیاریکراو دەنگ بدات یان ڕێگە لەدەنگدانی بگرێ.

دووەم: گەر شتێکیدا یان خستیەڕوو یان بەڵێنی دا سوودێك بە دەنگدەر یان غەیری ئەو بدات تاکو بەجۆرێکی دیاریکراو دەنگ بدات یاخود وا بکات دەنگ نەدات.

سێیەم: گەر رازبوو یاخود داوای سوودێکی کرد بۆ خۆی یان غەیری خۆی لەو کەسانەی کە خزمەتێکی گشتییان لە پرۆسەی هەڵبژاردندا پێ سپێردراوە.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

چـوارەم: گـەر هـەواڵی ناڕاسـتی لـە نێـو دەنگدەرەکانـدا لـەبارەی ڕەوشـتی یـەکێك لـە پاڵێوراوەکـان یـان لـەبارەی ناوبانگییـەوە بەمەبەسـتی کـارتێکردن لـە ڕای دەنگدەرەکان لەئەنجامی هەڵبژاردندا بڵاوکردەوە یا پەخش کرد.

پێنجـەم: بەچـەکەوە یـان بـەئامێرێکی بریندارکـەر چـووە نـاو ئـەو بارەگایـەی کـە بـۆ هەڵبژاردنەکان تەرخان کراوە بەپێچەوانەی حوکمەکانی ئەم یاسایە.

شەشـەم: جنێـوی دا یـان تۆمـەتی هەڵبەسـت یـان دەسـت درێـژی کـردە سـەر لیژنـەی هەڵبژاردنەکان یاخود یەکێك لە ئەندامانی لەکاتی پرۆسەی هەڵبژاردندا.

حەوتـەم: تێکـدانی سـندوقەکانی دەنگـدان یـاخود خـشتەکانی هەڵبـژاردن یـاخود هـەر بەڵگەنامەیەکی پەیوەندیدار بە پرۆسەی هەڵبژاردن.

هەشتەم: بەکارهێنانی دروشمەکانی ئایینی یان شوێنەکانی خواپەرستن بۆ مەبەستی کاری حزبی یاخود ریکلامی هەڵبژاردن.

ماددەی بیست و حەوتەم:

هـەر کەسـێك ئەمانـە بکـات بـۆ ماوەیـەك بەنـد دەکـرێ کـە لەسـاڵێك کـەمتر نـەبێ و غەرامەیەکیشی لـێ وەردەگیرێ کـە لـە١٠٠,٠٠٠ سـەد هـەزار دینـار کـەمتر نـەبێ و لـە ٥٠٠,٠٠٠ پێنج سەد هەزار دیناریش زیاتر نەبێ:

یەکـەم: دەسـتی بەسـەر سـەندووقەکانی دەنگـدان یـان کاغـەزەکانی دەنگـدان یـان تۆماری دەنگدەراندا گـرت یـان شـاردییەوە یـان لـەناوی بـرد یـان تێکیـدان یان دزینی.

دووەم: لـەڕێگای بـەکارهێنانی هێـز یـاخود هەڕەشـەوە پابەنـدی ئـازادی هەڵبـژاردن یان سیستەمەکەی نەبوو.

ماددەی بیست و هەشتەم:

دەسـتدانە تاوانـەکانی هەڵبـژاردنی کـە دەقیـان لـەم یاسـایەدا هـاتووە بـە سـزای تـاوانی تەواو دادەنرێ، ئەمەش بەدەرە لە حوکمەکانی بنەما گشتیەکان.

ماددەی بیست و نۆیەم:

یەکـەم: لـە بارێکدا کـە بەشـداریی کردنـی کیـانی سیاسـی لـە هەسـتان بـە هـەر تاوانێك لـە تاوانـەکانی هەڵبـژاردن کـە دەقـی لـەم یاسـایەدا هـاتووە ئیـسپات بـوو ، ئـەوا غەرامەیەکی لێ وەردەگیری کە ٥٠٠٠٠٠٠٠ پەنجا ملیۆن دینارە.

دووەم: کیانی سیاسی بێ بەش دەکرێ لەو دەنگانەی کە بە دەستی هێناوە لە مەڵبەنـدی هەڵبژاردنەکە لە بارێکدا ئەگەر یەکێك لـە تاوانـەکانی هەڵبژاردنی ئـەنجام دا کـە دەقی لە بەندەکانی (یەکەم، پێنجەم، شەشەم، حەوتـەم، هەشـتەم)ی مـاددەی(٢٦) و ماددەی (٢٧)ی ئەم یاسایەدا هاتووە.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

سێیەم: هەر کەسێك سەرپێچی لە حوکمی بڕگەی (یەکەم) لە ماددەی (٢٠)ی ئەم یاسایەدا کـرد، ئـەوا بەنـد دەکرێـت و بـە غەرامەیەکیـشی لـێ وەردەگـیرێ کەلـە (١٠,٠٠٠,٠٠٠) دە ملیـۆن دینـار کـەمتر نـەبێت و لـە (٢٥٠٠٠,٠٠٠) بیـست و پێنج ملیۆن دیناریش زیاتر نەبێت.

بەشی حەوتەم

حوکمە گشتی و کۆتاییەکان

ماددەی ســــــی:

یەکـەم: کەسـەکان و کیانـە زیـان لێکـەوتووەکان لەئـەنجامی بڕیارەکـانی دەسـتە بۆیـان هەیـە لەماوەی سێ ڕۆژ لەمێژووی دەرچوونییەوە تانووتی بدەن.

دووەم: دەسـتە سـەیری ئـەم ناکۆکییانـە و ڕەخنانـە دەکـات لـەماوەی ئامـادەکردن و جێبـەجێ کردنی ڕێکارەکانی هەڵبژاردندا روویان داوە.

سێیەم: دەستەیەك لەدادگای پێداچوونەوەی هەرێمی کوردستان ـ عێراق کە لەسێ دادوەری نا موتەفەریغ پێکدی سەیری ئەو تانووتانە دەکەن کە لەلایەن دەستە یان کەسەکان یان کیانــە زیــان لێکەوتووەکانــەوە لــە ئــەنجامی بریــاری دەســتەوە بۆیــان هــاتووە و بریارەکانیشی یەکلاکەرەوەیە.

ماددەی سی و یەکەم:

یەکـەم: ڕۆژی هەڵبژاردنـەکان بـە بڕیـارێکی ئەنجومـەنی وەزیـران لەسـەر پێـشنیازێك لـە دەستەوە دەست نیشان دەکرێت لە ڕێگەی هۆیە جیاجیاکانی ڕاگەیاندنەوە بەر لەوادەی ئەنجامدانی بە (٦٠) شەست ڕۆژ ڕادەگەیەنرێ.

دووەم: دەنگدان بۆ ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان لە یەك ڕۆژدا دەبێت.

سێیەم: لە بارێکدا کە نەتوانرا هەڵبژاردنەکان بکرێن، ئەوا ئەنجومەنەکان لە بەڕێوەبردنی کاروباریان تاکو ئەنجومەنە نوێیەکان هەڵدەبژێردرێن بەردەوام دەبن.

ماددەی سی و دووەم:

پرۆسەی دەنگدانی کارمەندانی هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆو پاسەوانی هەرێم (پێشمەرگە)و سوپاو کارمەندانی نەخۆشخانە و بەندیخانـەکان و ئەوانـەی لێیان دابـەزیوون، لـە مەڵبەنـدی دەنگدانی تایبەتی بەڕێوە دەچێ کە دەستە بە هەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتـە پەیوەندیدارەکان دەسـت نیشانیان دەکـات، بـە مـەرجێك پـێش چل و هەشـت کاتـژمێر لـە وادەی ئەنجامـدانی هەڵبژاردنەکە جێ بەجێ بکرێت.

ماددەی سی و دووەم (دووبارە):

یەکـەم: لەئەنجومـەنی پارێزگـای دهـۆك دوو کورسـی تـەرخان دەکرێـت بـۆ کلـدان سـریان ئاشووری و پالێوراوانی خۆیان کێبرکێیی لەسەر دەکەن.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

دووەم: لەئەنجومەنی پارێزگای دهۆك یەك کورسی تەرخان دەکرێت بۆ پێکهاتەی ئەرمەن و پالێوراوانی خۆیان کێبڕکێیی لەسەر دەکەن.

سێیەم: لەئەنجومەنی پارێزگای سلێمانی یەك کورسی تەرخان دەکرێت بۆ کلدان سریان ئاشووری و پالێوراوانی خۆیان کێبڕکێی لەسەر دەکەن.

چوارەم: لەئەنجومەنی پارێزگای هەولێر دوو کورسی بۆ کلدان سریان ئاشووری و سێ کورسی بۆ تورکمان تەرخان دەکرێت و پالێوراوانی پێکهاتەکانی خۆیان کێبڕکێیی لەسەر دەکەن.

پێنجەم: دەنگدەرانی هەر پێکهاتەیەك پالێوراوانی پێکهاتی خۆیان هەڵدەبژێرن.

ماددەی سی و سێیەم:

پێویستە ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی سی و چوارەم:

کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێك ناکرێ گەر لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك بێ.

ماددەی سی و پێنجەم:

ئەم یاسایە لەمێژووی بلاوبوونەوەی لە رۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان)دا جێبەجێ دەکرێت.

مسعود بارزانی
سەرۆکی هەرێمی کوردستان ـ عێراق

هەولێر

١٥/ پۆشپەڕ / ٢٧٠٩ ی کوردی

١٣ / رەجەب / ١٤٣٠ ی کۆچی

٦ / تەمموز/ ٢٠٠٩ی زایینی

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

هۆیە پێویستەكانی دەرچوونی ئەم یاسایە

بە مەبەستی پتەوكردنی رێبازی دیموكراتی لە هەرێمی كوردستان وچەسپاندنی یەكێك لە گرنگترین بنچینەكانی كە ئەویش دەستاودەست كردنی ئاشتیانەی دەسەلاّتەو بە مەبەستی رێگە گرتن لە خەست كردنەوەی دەسەلاّتەكان، لە رێگەی دابەش كردنیان لەسەر بنچینەی نامەركەزی كارگێڕیی، تاكو هاوولاّتی بتوانێ ئازادی خۆی و مافەكانی پیادە بكات و لە پێناوی گەیاندنی خزمەتگوزارییەكان بۆی بەشێوەیەكی باشتر، بۆ فەراهەم كردنی ژیانێكی ئازادانەی شكۆمەندانە بۆی لە رێگەی ئەنجامدانی هەڵبژاردنە ئازادو پاك و دادپەروەرییەكان بۆ هەموو پارێزگاو قەزاو ناحیەكان، ئەم یاسایە دەرچوێنرا.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

بەناوی خوای بەخشندە و میهرەبان

هەرێمی کوردستانی عێراق
سەرۆکایەتی هەرێم
سەرۆك

بەناوی گەلەوە

بڕیار

ژمارە (١٤) ساڵی ٢٠٠٩

یاسای ژمارە (٧) ی ساڵی ٢٠٠٩

یاسای پەیمانگەی دادوەری هەرێمی کوردستان ـ عێراق

بە پێی خاڵی (٢)ی بڕگەی (یەکەم) ی ماددەی (١٠) ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ ی هەموارکراو و بە پاڵپشتی ئەو یاساکارییەی پەرلەمانی کوردستان – عێراق کردوویەتی لە دانیشتنی ئاسایی ژمارە (١٥) لە ٢٠٠٩/٥/٢٧ بڕیارماندا بە دەرکردنی:

یاسای ژمارە (٧) ی ساڵی ٢٠٠٩
یاسای پەیمانگەی دادوەری هەرێمی کوردستان - عێراق

ماددەی یەکەم:

لەهەرێمی کوردستان– عێراق پەیمانگەیەك بەناوی (پەیمانگەی دادوەری لەهەرێمی کوردستان– عێراق)دا، دادەمەزرێ و پاوەستی وەزیری داد دەبێت.

ماددەی دووەم:

ئامانجی پەیمانگەکە ئەمانەیە:

یەکەم: ئامادەکردنی دادوەران و ئەندامانی ئیدیعای گشتی.

دووەم: شایاندنی دادوەران و ئەندامانی ئیدیعای گشتی ئەوانە کە لە پلەی سێهەم و چوارەمن و هێشتا لەوەزیفەدان و پارێزەران .

سێیەم: شایاندنی کادیرە یاساییە جۆربەجۆرەکان لە فەرمانبەرانی ئەنجومەنی دادوەری و وەزارەتی داد و وەزارەت و دەزگاکانی تری حکومەت و بەرزکردنەوەی کاراییان.

ماددەی سێیەم:

یەکەم: ئەنجومەنێك سەرپەرشتیی پەیمانگەکە دەکات پێی دەڵێن: ئەنجومەنی پەیمانگە، لەمانەی خوارەوە پێك دێت.

١– جێگری سەرۆکی دادگای پێداچوونەوە .... سەرۆکە.

٢– گەورەترین (کۆنترین) دادوەری دادگای پێداچوونەوە ..... جێگرە.

٣– سەرۆکی ئەنجومەنی شوورای هەرێم .... ئەندامە.

٤– سەرۆکی دەستەی سەرپەرشتکاری دادوەری .... ئەندامە.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

٥- سەرۆکی دەستەی سەرپەرشتکاری دادی .... ئەندامە.

٦- سەرۆکی داواکاری گشتی (الادعاء العام) .... ئەندامە.

٧- عەمیدێك لەعەمیدەکانی کۆلیجەکانی یاسا لەهەرێمدا کە وەزیری فێرکردنی بالاّ و توێژینـەوەی زانستی دەست نیشانی دەکا بەپێی راوێـژ لەگەڵ وەزیـری داد.... ....ئەندامە.

٨- بەڕێوەبەری گشتیی پەیمانگەکە بەپێی راوێـژ لەگەڵ وەزیری داد..... ئەندامە و بڕیاردەرە.

٩- نەقیبی پارێزەرانی کوردستان .... ئەندامە.

دووەم: ئەرکوفەرمانی سەرۆك، لەکاتی پێوارییدا (غیاب) دەکەوێتە سەر شانی جێگرەکەی.

ماددەی چوارەم:

ئەنجومەنی پەیمانگە، لانی کەم مانگی یەك جار کۆدەبێتەوە ، سەرۆکی ئەنجومەن، یان سیان لەئەندامـەکانی بۆیـان هەیـە لـەکاتی پێویـستدا داوای کۆبوونـەوە بکـەن، ئەنجومـەنیش بـە ئامـادەبوونی دوو سـێیەکی ئەندامـەکانی کۆدەبێتـەوە ، بڕیارەکانیـشی بەزۆرینـەی دەنـگ دەردەکـات، ئەگـەر دەنگـەکانیش یەکسان بـوون، ئـەوا ئـەو لایەنـەیان دەیباتـەوە کـە دەنگـی سەرۆکی لەگەڵە.

ماددەی پێنجەم:

ئەنجومەن ئەم ئیش و کارانەی خوارەوە دەکات:

یەکەم: سەرپەرشتیی گشتی پەیمانگەکە دەکات.

دووەم: پلان، بۆ رێکخستنی کاروبار و، پەرەپێدانی پەیمانگەکە و، سەرپەرشتیی جێبەجێ کردنیان پێشنیاز دەکات.

سێیەم: لەسەر ئەساسی بڕوانامە و لێهاتوویی و نمرە و دەستپاکی کەمەرجی یاسایین بۆ قبوڵکردن، ژمارەی داواکراو لەو قوتابیانەی پێشکەشیان کردووە بۆ پەیمانگەکە هەڵدەبژێردرێت.

چوارەم: تاکـە تاکـەی بەرنامـەی تیـۆری و تـەتبیقی بـۆ خوێنـدن دادەنـێ و، دەرسـەکانیان دەستنیشان دەکات.

پێنجەم: وادەی دەست پێکردنـی خوێنـدن و کۆتـایی هـاتنی خوێنـدن و دەستنیـشانکردنی وەرزەکانی خوێندن و ماوەکانیان ، ماوەی پشووەکانیش دیاری دەکات.

شەشەم: رێساکانی تاقیکردنەوە، وادەکانیان ، چۆنییەتی رێکارەکان و موراقەبـەی رەوشـی تاقیکردنەوەکان دادەنێ.

حەوتەم: ئەنجامەکانی تاقیکردنەوەکان ئیقرار دەکات.

هەشـتەم: بـەپێی ئیحتیـاجی و بـەپێی مامناوەنـدی (معـدل) نمرەکـانی تـەواو کردنـی پەیمانگەکـە و بـەپێی ئـارەزووی قوتـابی، سـەرکەوتووەکان تەسـنیف دەکـات کەببن بە دادوەر و ئەندامانی داواکاری گشتی.

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

نۆیەم: ڕێساکانی زەبتی (الانضباطية) بۆ قوتابیانی پەیمانگەکە دادەنێ.

دەیەم: پەیڕەوی ناوخۆی پەیمانگەکە دادەنێ.

ماددەی شەشەم:

ئیدارەی پەیمانگەکە، بەڕێوەبەرێکی گشتی بەڕێوەی دەبات بەمەرجێ قازی بێت لە سنفی یەکەم، بەفەرمانی هەرێم دادەمەزرێت لەسەر (پێشنیازی وەزیری داد دوای راگۆڕینەوە لەگەڵ ئەنجومەنی دادوەریدا) بەمەرجێ سیفەتی قازێتییەکەی بۆ بمێنێتەوە.

ماددەی حەوتەم:

بەڕێوەبەری گشتیی پەیمانگەکە ئەم ئەرك وفەرمان و کارانەی خوارەوە دەکات:

یەکەم: بەڕێوەبەردنی کاروباری زانستی و ئیداری و دارایی پەیمانگەکە.

دووەم: جێبەجێ کردنی بڕیارەکانی ئەنجومەن.

سێیەم: نواندنی پەیمانگەکە، لەبەردەم دەستە رەسمییەکان و نارەسمییەکاندا.

چوارەم: بەرزکردنەوەی راپۆرت لەبارەی رەوشی خوێندنەوە بۆ ئەنجومەنی پەیمانگە.

پێنجەم: هەر ئیشێکی دی کە ئەنجومەن دەسەڵاتی پێ بدات.

ماددەی هەشتەم:

یەکەم: ئەوەی لەپەیمانگە وەردەگیرێت و ئامادەکرێت بۆ قازێتی یان بۆ ئەندامی داواکاری گشتی، پێویستە ئەمانەی هەبێت:

١- پێویستە جنسییەی عێراقی بێت و شایانی تەواوەتی هەبێت.

٢- هەردوو زمانی کوردی و عەرەبی بەخوێندن و بەنووسین بەرەوانی بزانێت.

٣- پێویستە رەوشت و ناوبانگی باش بێت و بەجینایەتی دەسەنقەستی غەیرە سیاسی یان بەجونحەی ئابڕووبەر حوکم نەدرابێ و لەوەپێش لە پەیمانگە دەرنەکرابێ تەنیا مەگەر بەنەخۆشییەکی ناچاری و سەلمێنرا و بەراپۆرتی لێژنەی پزیشکیی رەسمی لەبەر هۆی ناچاری.

٤- دەبێ لەهەموو ئەو نەخۆشی و کەمئەندامییانە سەلامەت بێ کە رێگەی ئیشەکەی لێ دەگرن.

٥- دەبێ لە زانکۆیەکی عێراقی یان لە زانکۆیەکی بڕواپێکراوەوە بڕوانامەی بەکالۆریۆسی وەدەست هێنابێ، بەمەرجێ خوێندنی تێدا رێك و پێك بێت و لە (باشە)ش کەمتر نەخەمڵێنرابێ.

٦- تەمەنی لە (٤٠) ساڵ زیاتر نەبێ.

٧- دەبێ بۆ ماوەی (٨) ساڵ بەکردار لەدەزگاکانی وەزارەتی داد، یان ئەنجومەنی دادوەری، یان دادگاکانی پەیوەست بەوان کاری کردبێ، یان بۆماوەی لانی کەم لە (٨) ساڵ کەمتر نەبێ پارێزەرایەتی کردبێ یان وەزیفەیەکی یاسایی لەدایەرەکان و بەڕێوەبەرایەتییە یاساییەکانی وەزارەت و دەزگا حکومیەکاندا

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

كردبـێ، بەمــەرجێ هــەر ســاڵەی لانــی كــەم (٥) دەعـوای گرتبـێ جـا ئـەوەی بڕوانامــەی ماجـستێری لەیاســادا هێنــابێ، دوو ســاڵی لــەو دوو ماوەیــە بــۆ دادەشــكێ ، ئەگــەر بڕوانامــەی دكتــۆرای لەیاســادا هێنــابێ (٥) ســاڵی بــۆ دادەشكێ، ئەو كاركردنەش بەر لەوەرگرتنی بڕوانامەكـــان بوو بێت، یان پاش وەرگرتنیان هیچ فەرقــی نییە.

٨- پێویسته حــیــزبــی نەبێت یان سەر بەهیچ لایـەنێكی ســـیاسی نـەبێت، ئەگـەر حیزبی بوو ئـەوا پێویسته كاتێ بۆ پەیمانگه كه پێشكەش دەكات پەیوەندی خۆی بەحیزبەوە ببچڕێنێت.

٩- پێویسته لەتاقی كردنەوەی بە نووسین و بە زارەكیدا لەو یاسایانەدا سەركەوێت كە ئەنجومەنی پەیمانگاكە بڕیاری دەدات.

١٠- پێویسته لـەو رووبـەڕوو بوونەوەیـەدا سـەركەوێت كـە ئەنجومـەنی پەیمانگاكـە لەگەڵی ئەنجامی دەدات.

دووەم: ئـەو پارێزەرانـەی لـە پەیمانگەكـە بـۆ مەبەسـتی ئامـادەكردن و شـیاندن قبـوڵ كـراون، لەحوكمەكانی بڕگەی (٧، ٨)ی (یەكەم)ی ئەم ماددەیە دەبووردرێن.

ماددەی نۆیەم:

ژمـارەی ئەوانـەی كـە سـالأنە وەردەگیرێـن بـۆ ئامادەكردنیـان وەك قـازی و ئەنـدامانی داواكـاری گشتی لەسەر ئەساسی پلانی ئەنجومەنی دادوەران و وەزارەتی داد دیاری دەكرێن.

ماددەی دەیەم:

یەكـەم: ئـەو فەرمانبــەرەی لەپــەیمانگا وەردەگیرێــت ئیجـازەی دوو ســاڵ خوێنــدن وەردەگرێـت بەمووچەی تەواو لەگەڵ دەرماڵەكانیدا.

دووەم: ئەو پارێزەرەی لەپەیمانگاكە وەردەگیرێت، دەرماڵەیەكی مانگانە وەردەگرێت بەقەدەر ئەو مووچە و دەرماڵانەی كە برادەرەكانی لەوەزیفەدا وەریدەگرن، بەپێی ساڵەكانی خزمەت و بڕوانامە.

سێیەم: هـەر كەسـێ لەبـەر هـەر هۆیـەك لەپەیمانگـە فەسـڵ بكرێ، زامن دەكـرێ بە گەڕاندنـەوەی هــەموو ئـەو مووچـە و دەرمالأنـەی كـەوەری گرتـووە، مەگـەر بـەهۆی نەخۆشـی رێگـر و سەلمێنراو بە ڕاپۆرتی لیژنەی پزیشكی فەرمی.

ماددەی یازدەم:

یەكەم: مـاوەی خوێـندن لـە پەیمانگـەدا چ بـۆ ئامادەكردنی قازی، چ بـۆ ئامـادەكردنی ئەنـدامانی داواكاری گشتی، دوو ساڵی تەقویمییە.

دووەم: بۆ هەر ماددەیەك لەماددەكانی دەرس لەپەیمانگەدا و هەر لێ تویژینەوەكیش كە قوتابیان دەبێ پێشكەشی بكەن (١٠٠ نمرە) دادەنرێت.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

سێیەم: پلەی بچووکی سەرکەوتن بۆ هەر ماددەیەك و لیَ تویَژینەوەیەك پەنجا لە سەدە (٥٠٪) بەمەرجیَ موعەددەلی گشتی بۆ هەموو مادده و لیَ تویَژینەوەکان لە شەست لەسەد (٦٠٪) کەمتر نەبێت.

چوارەم: (٦٠٪) نمرە، بۆ هەریەك لەماددەکانی مورافەعاتی مەدەنی و ئوسوولی دادگاییکردنی جەزائی تاقیکردنەوەکانی نووسین و، (٤٠٪)ی تریشی بۆ هەڵسەنگاندنی ساڵانەی قوتابی دادەنریَ.

ماددەی دوازدەم:

هەر کەسیَ (٢٠) سەعات لەهەر فەسڵێکی دراسی پێوار (غائب) ببیَ، لەپەیمانگە فەسڵ دەکریَ، مەگەر پێوارییەکەی بەهۆی نەخۆشییەکی ڕێگرەوە بوو بێت، بەراپۆرتی لێژنەیەکی پسپۆڕی پزیشکی سەلمێنرابێت ، یان لەبەر هۆکاری ناچاری ترکە ئەنجومەنی پەیمانگە قبوڵی کردبیَ، ئینجا دەتوانیَ ساڵەکە لەگەڵ دەورەی ئایندەدا دووبارە بکاتەوە.

ماددەی سیازدەم:

یەکەم: لەئەنجامی کۆتاییدا، بە(مکمل) دادەنریَ لەهەر ساڵێکی دراسیدا، هەر کەسیَ:

١- نمرەی سەرکەوتنی لەیەك ماددەدا، بۆ هەر فەسڵێکی دراسی بەدەست نەهێنابیَ، یان لەو لیَ تویَژینەوەیەدا کەدەبیَ پێشکەشی بکات، یان موعەددەلی گشتی بۆ ساڵێکی دراسی لە (٦٠٪) کەمتر بووبیَ.

٢- لەتاقیکردنەوەی کۆتاییدا (دەوری یەکەم) دواکەتبیَ بەهۆی نەخۆشییەکی ڕێگرەوە، کە بەراپۆرتی لێژنەیەکی پزیشکی فەرمی سەلما بێت و ئەنجومەنی پەیمانگەش قبوڵی کردبێت.

دووەم: (مکمل) لە موعەددەلی گشتیدا بۆی هەیە، یەك مادده یان زیاتر بۆ تاقیکردنەوە هەڵبژێریَ، بۆ ئەوەی نمرەی سەرکەوتن لە مەجموعدا بەدەست بهێنیَ.

سێیەم: مکمل لەفەسڵی دراسیدا لەماددەیەکی دیراسەی تەتبیقیدا بە نووسین لەتاقیکردنەوەی موکمیلەکان ئیمتیحان دەدات ، هەڵسەنگاندنی فەسڵیشی بۆ دەمێنێتەوە.

ماددەی چواردەم:

لەتاقیکردنەوەی کۆتاییدا، بەدەرنەچوو دادەنریَ هەر کەسیَ:

یەکەم: نمرەی سەرکەوتنی لەیەك مادده زیاتردا، یان لەماددەیەك و لیَ تویَژینەوەی دەوری یەکەمدا بەدەست نەهێنا، یان لەیەکێکیاندا و موعەددەلی گشتی.

دووەم: مکمل بووبیَ ، نمرەی سەرکەوتنی لەتاقیکردنەوەکانی موکمیلاندا بەدەست نەهێنابیَ، یان لەبەر هەر هۆیەك بەشداریی تێدا نەکردبیَ.

ماددەی پازدەم:

هەر کەسیَ لەهەر ماددەیەك لەو ماددانەی تاقیکردنەوەی تێدا دەکات گزی بکات، یان لەساڵی یەکەمدا سەرنەکەوتبیَ لەپەیمانگە فەسڵ دەکریَ، بەلاَم ئەوەی لەساڵی دووەمدا سەرنەکەوێ

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

ئــەوە دەتــوانیٚ بــۆ تــەنیا یــەك جـار بـەو سـاڵە دابـچێتەوە لەگـەڵ دەوری دووەمـدا، مەگـەر دەرنەچوونەکەی بەهۆی گزییەوە بوو بێت.

ماددەی شازدەم:

دەرچوانی پەیمانگەکە دەکرێن بەم دوو پلەیەی خوارەوە:

یەکـەم: پلـەی (أ): هـەموو ئەوانـە دەگرێتـەوە کـە موعـەددەلی هـەموو ماددەکانیـان و لـیٚ توێژینەوەکەیان بۆ هەردوو ساڵەکە لە(٨٠٪) کەمتر نییە ، یەك ساڵیشی پیٚ دەدریٚ بۆ مەبەستی زیادە و تەرفیع.

دووەم: پلـەی (ب): هـەموو ئەوانـە دەگرێتـەوە کـە موعـەددەلی هـەموو ماددەکانیـان ولـیٚ توێژینەوەکـەیان دەکاتـە (٧٠٪) حـەفتا لەسـەد و تـا (٧٩٪) حـەفتا و نـۆ لەسـەد بـۆ هـەردوو سـاڵەکە، مـاوەی (٦) شـەش مانگیـشیان بـۆ مەبەسـتی زیـادە و تـەرفیع پێدەدرێت.

ماددەی حەڤدەم:

سـەرکەوتووەکان لـەکۆتایی سـاڵی دووەمـدا تەسـنیف دەکـرێن بـۆ قـازی و ئەنـدامانی ئیـدیعای گشتی بەپێی پێداویست و بەپێی نمرە و ئارەزوو.

ماددەی هەژدەم:

دەرچـووی پەیمانگـە بـەپێی فـەرمانی (مرسـوم) هـەرێم دادەمـەزریٚ، لەمەنسـەبی قـازی سـنفی چـوارەم ئەگـەر بـۆ قـازێتی شـیاو کرابـوو، یـان بـە وەزیفـەی جێگـری داواکـارە گـشتی لەسـنفی چوارەم دادەمەزریٚ ئەگەر بۆ ئەم وەزیفەیە شـایـان کرابوو، ئەوەش بە مووچە و سنف و ئەو پلەیەی کەبەپێی بڕوانامەکە و خزمەت و ئیش و ئەو (قدم)ەی کە بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە پێی دەدریٚ. ماوەی خوێندن لە پەیمانگەکەدا بە مومارەسە دادەنرێت بۆ مەبەستی دامەزراندن و دیاریکردنی مووچە بۆ کەسێك کە خاوەن وەزیفە نەبێت.

ماددەی نۆزدەم:

کەسـیٚ ئـەم پەیمانگەیـە تـەواو بکـات بڕوانامـەی (دبلـۆمی بـەرز)ی لـە زانسـتەکانی دادوەریـدا پێدەدریٚ کـە دان بـەوەدا دەنیٚ کە پێداویـستیەکانی خوێنـدنی پەیمانگەکـەی تـەواو کـردووە و تەقدیرەکەشی تێدایە و ئامارژەش بە زنجیرەی دەرچوونەکەشی دەکات.

ماددەی بیستەم:

هیچ قازییەك یان جێگرێکی داواکاری گشتی دانامەزریٚ، دوای دەرچوونی ئەم یاسایە، مەگەر لەپەیمانگـەی بـەرزی قازییـەکان دەرچـوو بـیٚ، یـان لەهـەر پەیمانگەیـەکی قـەزائیی هاوشـانیدا لەعێراق دەرچوو بیٚ.

ماددەی بیست و یەکەم:

بـەدەر لـە حـوکمی مـاددەی بیـستەم لـەم یاسـایە، دامەزرانـدنی قازییـەکان و ئەنـدامانی داواکـاری گشتی، بـەپێی حوکمـەکانی یاسـای دەسـەلآتی دادوەریـی بـەرکار لەهـەرێمی

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە ماڵپەڕی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

کوردستان- عێراقدا دەبێت، تا تەواوکردنی دەورەی یەکەمی پەیمانگەی دادوەری کە بەپێی ئەم یاسایە دامەزراوە.

ماددەی بیست و دووەم:

وەزیری داد بۆی هەیە ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسانکردنی جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربچوێنێ.

ماددەی بیست و سێیەم:

پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران، لایەنە پێوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی بیست و چوارەم:

کار بەهیچ دەقێکی یاسایی یا بڕیارێك ناکرێ لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا پێچەوانە بێت.

ماددەی بیست و پێنجەم:

ئەم یاسایە لەرۆژی بڵاوکردنەوەی لەرۆژنامەی (وەقایعی کوردستان)ەوە جێبەجێ دەکرێت.

مـــسعود بارزانـــــی

سەرۆکـــی هەرێمی کوردستان ـ عێراق

هەولێر

٢٧/ جۆزەردان/ ٢٧٠٩ ی کوردی

٢٤/ جمادی الثانی / ١٤٣٠ ی کۆچی

١٧/حوزەیران / ٢٠٠٩ ی زایینی

هۆکاری دانانی ئەم یاسایە

لەبەرئەو پەرەسەندن و پێشکەوتنەی لەهەرێمی کوردستان ـ عێراق، لەبواری بەکارهێنان و دامەزراندنی دەزگا دەستوورییەکاندا روویداوە ، لەبەر ئەوەش کە یاسای دەسەلاتی قەزاوەت ژمارە (٢٣)ی ساڵی ٢٠٠٧ دەرچووە، کە لەحەقیقەتدا بەهەنگاوێکی نەوعی گەورە دادەنرێت لەرەوتی سەربەخۆیی دەسەلاتی دادوەری لەهەرێمەدا ، بۆ پەیداکردنی هاوگونجان لەگەڵ ئەو پەرەسەندن و پێشکەوتنەدا بۆ بەهێزکردنی ئەو رەوشەو لەپێناوی پەیداکردنی کادێرێکی زۆری خاوەن عیلم و زانست و پیشە بۆ ئەو دەزگایانە، وەك قازی و ئەندامانی داواکاری گشتی کە بتوانن ئیشی سەرشانی خۆیان بە لێزانی و توانایی و لێهاتوویی ببەنە سەر، بۆ پێشخستن و بەرەوپێش بردنی کەفائەتی ئەو قازی و ئەندامانی ئیددیعای گشتییەکە هێشتا لەخزمەتدا کاردەکەن و لەپێناوی بەرزکردنەوەی ئاستی زانستی و یاسایی ئەو کارمەندانەی کە لەو دەزگا قەزاییانەدا کاردەکەن و لەو دەزگا عەدلییانەدا تێدەکۆشن ، لەپێناوی بەرزکردنەوەی کەفائەت و لێهاتوویاندا، بۆ ئەوەی بتوانن پۆستی جۆربەجۆرەکانی دادوەری وەربگرن ، لەپێناوی پەرەپێدان و پێشخستنی ئاستی یاسایی ئەو کارمەندانەی لەدەزگا فەرمییەکان و نیمچە فەرمیەکاندا لەهەرێمدا کاردەکەن وبەرزکردنەوەی ئەوای پارێزەرانیش بە بەدیهێنانی هەموو ئەو ئەمانجانەدا، ئەم یاسایە دانرا.

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقائیعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

بەناوی خوای بەخشندە و میهرەبان

هەرێمی کوردستانی عێراق
سەرۆکایەتی هەرێم
سەرۆك

بەناوی گەلەوە

بڕیار

ژمارە (١٧) ساڵی ٢٠٠٩

یاسای ژمارە (٨) ی ساڵی ٢٠٠٩

یاسای بودجەی هەرێمی کوردستان ـ عێراق بۆ ساڵی ٢٠٠٩

بە پێی خاڵی (٢)ی بڕگەی (یەکەم) ی ماددەی (١٠) ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ ی هەموارکراو و بە پاڵپشتی ئەو یاساکارییەی پەرلەمانی کوردستان – عێراق کردویەتی لە دانیشتنی ئاسایی ژمارە (١٩) لە ٢٠٠٩/٦/١٦ بریارماندا بە دەرکردنی:

یاسای ژمارە (٨) ی ساڵی ٢٠٠٩
یاسای بودجەی هەرێمی کوردستان-عێراق بۆ ساڵی ٢٠٠٩

ماددەی یەکەم:

بۆ خەرجییەکانی ساڵی دارایی ٢٠٠٩ گوژمەی (٨,٨٥٧,٢٦٣) تەنها هەشت ترلیۆن و هەشت سەد و پەنجا و حەوت ملیار و دووسەد و شەست و سێ ملیۆن دینار دادەنرێ و بەم جۆرە دابەش دەکرێ:

یەکەم: گوژمەی (٢,٣٠٣,٣٣٨) تەنها دوو ترلیۆن و سێ سەد و سێ ملیار و سێ سەد و سی و هەشت ملیۆن دینار بۆ خەرجییەکانی پڕۆژە سەرمایە داراییەکان.

دووەم: گوژمەی (٦,٥٥٣,٩٢٥) تەنها شەش ترلیۆن و پێنج سەد و پەنجا و سێ ملیار و نۆ سەد و بیست و پێنج ملیۆن دینار بۆ خەرجییەکانی بەکارخست.

ماددەی دووەم:

داهاتەکانی بودجەی ساڵی دارایی ٢٠٠٩، لە سەرجەم خەرجییەکانی بودجەی فیدراڵی بە (٨,٨٥٧,٢٦٣) تەنها هەشت ترلیۆن وهەشت سەد و پەنجا و حەوت ملیار و دوو سەد و شەست و سێ ملیۆن دینار دەخەملێندرێ.

ماددەی سێیەم:

ئەگەر بودجەی حکومەتی هەرێمی کوردستان کورتی هێنا، دەسەلاّت بە وەزیری دارایی دەدرێ بەهەمان ئەو ڕێژەیەی کە کورتی هێناوە گوژمەی سەرجەمی بودجە کەم بکاتەوە.

ماددەی چوارەم:

خەرجکردن لەپشتیوانەی حیسابّاتە سەرەکییەکان ((بەخشین، باربوو (اعانات)، خەرجییەکانی

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

پـڕۆژە سـەرمایەداراییەکان)) لەبودجـەی گـشتی حکومـەتی هـەرێمی کوردسـتان بەدەسـت وەزارەتـی داراییـەوە دەبـێ و وەزیـری دارایـی بـۆی هەیـە دەسـەڵات بـە وەزیـر و سـەرۆکی ئـەو لایەنانە بدات کە بەوەزارەتەوە پەیوەست نین راستەوخۆ خەرج لەسەر هەندێ ئاستی سـەرەکی ژمێریاری بکەن.

ماددەی پێنجەم:

١- وەزارەتی دارایی حکومەتی هـەرێمی کوردستان ـ عێراق، پارەی حیساباتی وەزارەتـەکان و فەرمانگەکان بەپێی ئەو داهاتە داراییەی بەردەست دابین دەکات.

٢- داهاتی شارەوانییەکان دەخرێتە سەر بودجەی تایبـەتییان وەزارەتـی دارایـی چاودێری ئـەم داهاتانە و چۆنیەتی خەرج کردنیان دەکات.

ماددەی شەشەم:

سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان-عێراق بۆی هەیە گوێزانەوە لەناو بودجەی تایبەت بە پەرلـەمان بکات.

ماددەی حەوتەم:

سـەرۆکی ئەنجومـەنی دادوەریـی بـۆی هەیـە گوێزانـەوە لـەناو بودجـەی تایبـەت بـە ئەنجومـەنی دادوەری بکات.

ماددەی هەشتەم:

یەکـەم: دەسـەڵات بـەوەزیری دارایـی دەدرێـت گوێزانـەوە لـەنێوان پـارە تـەرخانکراوەکانی یـەك دەروازەدا بکات، جگـە لـە بەشـی مووچـەکان کـە دەشـێ بـۆی بگوازرێتـەوە و نـابێ لێـی بگوێزرێتەوە.

دووەم: وەزیری دارایی بۆی هەیە گوێزانەوە لەنێو پشتیوانەی دەروازەکانی بودجـەدا بکات بـۆ مەبەستی دابین کردنی توانای خەرج کردنی ئەو فەرمانگانـەی کـەبڕیاری لێـك ترازنیـان لەوەزارەتێك و پەیوەست کردنیان بەوەزارەتێکی تر دەدرێ و وەزیـری پسپۆڕیش بـۆی هەیە گوێزانەوە لەچوارچێوەی یەك بەش و یەك یەکەی خەرج کردندا بکات.

سێیەم: ناشێ گوێزانەوە لەنێو تەرخان کراوەکانی گەشەسەندنی نێوان پارێزگاکاندا بکرێ.

ماددەی نۆیەم:

وەزارەت و فەرمانگەکانی دەوڵەت هەموو حیساباتی مانگانـەیان ((بودجـەی پێداچوونـە-مـوازین المراجعة)) لەماوەیەك پێشکەش بەوەزارەتی دارایی ـ بەڕێوەبەرایەتی ژمێریای دەکەن کە لـە (١٠) رۆژ لەدوای کۆتایی هەر مانگێك تێپەڕ نەکات.

ماددەی دەیەم:

دەسـەڵات بـەوەزیری دارایـی دەدرێـت پـارەی تـەرخان کـراوی گـشتی پەسـندکراو کـە لەبودجـەی سـاڵی دارایـی ٢٠٠٩ دا بەڕێـژەی (١٪) بخاتـە سـەر پـارەی تـەرخانکراوی گـشتی پەسـندکراوی بودجە بۆ ئەم مەبەستانەی خوارەوە:

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

یەکەم: تەرخان کردنی گوژمە پارەی پێویست بۆ بودجەکانی فەرمانگە لەنوێ دامەزراوەکان لەماوەی ساڵی دارایی/ ٢٠٠٩ دا.

دووەم: تـەرخان کـراوی نـوێ بخاتـە سـەر بودجـەی وەزارەت و فەرمانگـەکان بـۆ حاڵەتـە ناکاوییەکان کە ئەنجومەنی وەزیران بڕیاری لەسەر دەدات.

ماددەی یازدەم:

وەزارەتـی دارایـی بەهەماهـەنگی لەگـەڵ وەزارەتـەکانی دیکـەدا وردەکـاری میلاکـەکانی هـەموو وەزارەتـەکانی هـەرێمی کوردسـتان- عێـراق بـۆ سـاڵی دارایـی ٢٠٠٩ رێـك دەخـات و پەسـندی دەکات لەبەر رۆشنایی پارەی تێچووی مووچەکان کە لەبودجەدا پەسندکراون و لەسەر وەزارەتی داراییشە بەهەماهـەنگی لەگـەڵ وەزارەتـی پلانـدانان پێش کۆتـایی هـاتن بە سـاڵی دارایـی ٢٠٠٩ راپۆرتێکی دوورودرێژ لەسەر ئەمە پێشکەش بە پەرلەمان بکات.

ماددەی دوازدەم:

هـیچ لایـەنێکی حکومی بەسـەرۆکایەتی ئەنجومـەنی وەزیرانـەوەش بـۆی نییـە پـڕۆژەی تایبـەتی لەبودجەی خۆیدا جێبەجێ بکات.

ماددەی سیازدەم:

یەکەم: وەزیری پەیوەندیدار دەسەڵاتی خەرج کردنی گوژمەیەکی هەیە کە لـە (٢٥٠) دوو سـەد وپەنجا ملیۆن دینـار زیاتر نـەبێ بۆ هـەر حاڵـەتێك و بـۆی هەیـە دەسـەڵات بەسـەرۆکی ئەو فەرمانگانە بدات کەسـەر بەوەزارەتەکەیـەتی گوژمەیـەك خـەرج بکـەن کـە لـە (١٠٠) سەد ملیۆن دینار زیاتر نەبێ.

دووەم: سـەرۆکی ئـەو فەرمانگانـەی کەبەوەزارەتـەوە نـەلکاون، دەسـەڵاتی خـەرج کردنـی گوژمەیەکیان هەیە کە لە (١٥٠) سەد و پەنجا ملیۆن دینار زیاتر نەبێ بۆ هەر حاڵـەتێك لەگەڵ ڕەچاوکردنی ئەمانەی خوارەوە:

١- خـەرج کـردن بـەپێی پـشتیوانی پەسـندکراو لەبودجـەی سـاڵانە و بـۆ ئـەو مەبەستانەی بۆی دیاری کراوە دەبێ.

٢- خۆبەستنەوە بەو پشتیوانە تەرخانکراوانەی بودجە و نەچوونە نـاو هـیچ ئیلتیزامێك بەخەرج کردن لەوەی زیاتر بێ کە لە بودجە تەرخان کراوە.

ماددەی چواردەم:

وەزیری دارایی بۆی هەیە تەرخانکراوی پارەی داهـاتی مانگانـە، ئـەوەی وەزارەتـی تەندروسـتی بۆ هەموو فەرمانگەکانی وەدی دەهێنێ بخاتە سەر بودجەی وەزارەتی تەندروستی بۆ مەبەستی کڕینی داودەرمان وهەڵسوڕانی خەرجییەکانی چاکردنەوە بەهەموو جۆرەکانییەوە و بەگوێرەی داخوازی وەزارەتی تەندروستی، خشتەی داهاتە وەدەستهاتووە فیعلییەکانیشی لەگەڵ بدات.

ماددەی پازدەم:

پارەی پێبەخشین (تبرعات) بەوەزارەت و لایەنە نەلکاوەکان بەوەزارەت پاش پەسندکردنی

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

لەلایەن وەزیری داراییەوە بەداهاتی کۆتایی بۆ خەزینە تۆمار دەکریّ، بەمەرجیّ وەزیری دارایی لەپشتیوانەی وەزارەت یا لایەنی نەلکاو بە وەزارەت بۆ خەرج کردن لەسەر ئەو مەبەستانەی کە لەپێناویدا بەخشێنراوە تەرخانی بکات.

ماددەی شازدەم:

دامەزراندن بەهەموو گرێبەستێك رادەگیریّ مەگەر بەرەزامەندی وەزیری دارایی بیّ.

ماددەی حەڤدەم:

پاداشتی فەرمانبەران سالآنە بۆ تەنها کەسێك و لەچوارچێوەی تەرخان کراوە بڕیار لێدراوەکانی بودجەی تایبەت لەسیّ ملیۆن دینار تێناپەڕێت و بەپێی ئەو رێنمایانە دەبیّ کە وەزارەتی دارایی دەریان دەکات.

ماددەی هەژدەم:

پاش جێبەجیّ کردنی ئەم یاسایە ئەگەر سەرۆکی فەرمانگەی یەکەی خەرج کردن لەپێشکەش کردنی ژمێریاری کۆتایی (الحسابات الختامیە) بۆ سالّی/٢٠٠٩ دوا کەوت بەپێی رێکارە یاسایی و رێنماییە جێبەجیّ کراوەکان رەوانەی لێکۆڵینەوە دەکریّ.

ماددەی نۆزدەم:

ئەو کۆمپانیایانەی کە گرێبەستیان لەگەڵ حکومەتی هەرێم و دامودەزگاکانی لەسەر پڕۆژەکانی بەرنامەی وەبەرهێنان (المنهاج الاستثماري) مۆر کردووە لەهەموو ئەو باج و ڕەسمانە بە رەسمی پوولیشەوە دەبوردرێن کە لەهەرێم لەئەنجامی ئەو کارانە و لەچوارچێوەی گرێبەستەکە کەوتۆتە سەریان.

ماددەی بیستەم:

کەمکردنەوەی تەرخان کراوی سوودە کۆمەلآیەتییەکانی بە ڕێژەی لەسەرۆکایەتی هەرێم و پەرلەمانی کوردستان و ئەنجومەنی وەزیران(٢٠٪).

ماددەی بیست و یەکەم:

وەزارەتی دارایی لەدابین کردنی پێشینەی (سلفة) خانووبەرە بۆ هاوولآتیان بەپێی مەرج و رێنماییەکان بەردەوام دەبیّ.

ماددەی بیست و دووەم:

کار بەهیچ بڕیارێك ناکریّ پێچەوانەی ئەم یاسایە بیّ و خەزینەش هیچ گرانییەکی دارایی ئەم بڕیارە لەئەستۆ ناگریّ هەتا شەرعیەتی یاسایی وەرنەگریّ و پەرلەمان پەسندی نەکات.

ماددەی بیست و سێیەم:

دەبیّ وەزارەتی داراییە راپۆرتی خولەکی (دوری) هەر شەش مانگ جارێك لەسەر بارودۆخی دارایی هەرێم پێشکەش بەپەرلەمانی کوردستان–عێراق بکات.

ماددەی بیست و چوارەم:

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

پێویسته لەسەر وەزیری دارایی ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسانکردنی جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربکات.

ماددەی بیست و پێنجەم:

لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکانە حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی بیست و شەشەم:

ئەم یاسایە لەرۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان) بڵاو دەکرێتەوە و لە ٢٠٠٩/١/١)ەوە جێبەجێ دەکرێ.

مسعود بارزانی
سەرۆکی هەرێمی کوردستان ـ عێراق

هەولێر
١٤ / پوشپەڕ / ٢٧٠٩ ی کوردی
١٢ / رەجەب/ ١٤٣٠ ی کۆچی
٥ / تەمموز / ٢٠٠٩ی زایینی

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

بەناوی خوای بەخشندە و میهرەبان

هەرێمی كوردستانی عێراق
سەرۆكایەتی هەرێم
سەرۆك

بەناوی گەلەوە

بڕیار

ژمـــارە (١٥) ساڵی ٢٠٠٩

یاســـای ژمـــارە (٩) ی ساڵی ٢٠٠٩

یاسای هەمواركردنی یەكەمی یاسای پەسندكردنی دەستوری هەرێمی كوردستان

ژمارە (١٦)ی ساڵی ٢٠٠٨

بە پێی بڕگەی (١) ی ماددەی (١٠) ی یاسای سەرۆكایەتی هەرێمی كوردستان – عێراق ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ ی هەمواركراو و بە پاڵپشتی ئەو یاساكارییەی پەرلەمانی كوردستان – عێراق كردویەتی لە دانیشتنی ژمارە (٢٠) لە ٢٠٠٩/٦/٢٢ بریارماندا بە دەركردنی:

یاسای ژمارە (٩) ی ساڵی ٢٠٠٩
یاسای هەمواركردنی یەكەمی یاسای پەسندكردنی دەستوری هەرێمی كوردستان
ژمارە (١٦)ی ساڵی ٢٠٠٨

ماددەی یەكەم:

ماددەی شەشەم لەیاساكەدا هەموار دەكرێ و بەم شێوەی خوارەوە دەخوێندرێتەوە:

یەكەم: پڕۆژەی دەستوور دەخرێتە بەر راپرسی گشتی و دوای پەسندكردنی لە پەرلەمان لایەنی كەم بە ڕەزامەندی دوو لەسەر سێی ئەندامانیەوە.

دووەم: پرۆسەی راپرسی گشتی لەسەر پڕۆژەی دەستوور لە رۆژی شەممە رێكەوتی ٢٠٠٩/٧/٢٥ ئەنجام دەدرێت بە دەنگدانێكی نهێنی راستەوخۆ و سەرتاسەری.

سێیەم: راپرسی بە رادەربڕین دەبێ لەسەر ئەم پرسیارەی خوارەوە:

{ ئایا تۆ رەزامەندیت لەسەر پڕۆژەی دەستوورەكە ؟ وەڵامەكەشی بە (بەڵێ) یان (نەخێر) دەبێت }.

ماددەی دووەم:

ماددەی حەوتەم هەموار دەكرێ و بەم شێوەی خوارەوە دەخوێندرێتەوە:

ژمارەیەكی بەرچاو لە پرۆژەی دەستوری پەسندكراو لە پەرلەمان بە زمانەكانی (كوردی، عەرەبی، توركمانی و سریانی)چاپ دەكرێ بۆ ئەوەی بخرێتە بەردەستی گەل لە ڕاپرسیەكی گشتی دا.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

ماددەی سێیەم:

WWW.MOJKURDISTAN.COM

بڕگەی دووەم لـە ماددەی هەشتەم هـەمواردەکرێت بـە زیادکردنی ئەم دەربڕینـەی خـوارەوە لـە کۆتایی بڕگەکەدا:

(بۆی هەیە سەبارەت بەوە پەیرەوی پێویست بەپێی ئەم یاسایە دەربکات)

ماددەی چوارەم:

دەبێتە ماددەی هەشتەمی (دووبارە)

پـرۆژەی دەسـتورەکە بـە پەسـندکراو دەژمێردرێـت بـە بەدەسـتهێنانی دەنگـی زۆرینـەی دەنگدەران لـە راپرسیەکی گشتیداو بـە کارپێکراویش دادەنرێت دوای تێپـەڕبوونی (٣٠) رۆژ بەسەر راپرسیەکەدا.

ماددەی پێنجەم:

دەبێتە ماددەی نۆیەمی (دووبارە)

ئـەو کەسـەی شـیاوی دەنگـدانی هەیـە بـۆ راپرسـی سـەر پـرۆژەی دەسـتورەکە دەبـێ ئـەم مەرجانەی خوارەوەی تێدابێت:

١-دەبـێ عێراقـی ولـە هاولاتیـانی هـەرێمی کوردسـتان بـێ وە هـەژدە سـاڵی تەمـەنی تەواو کردبێت.

٢-دەبێ ناوی لە تۆمارگەی دەنگدەراندا تۆمارکرابێت.

ماددەی شەشەم:

پێویـستە لەسـەر ئەنجومـەنی وەزیـران و لایەنـە پەیوەندیـدارەکان حوکمـەکانی ئـەم یاسـایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی حەوتەم:

ئـەم یاسـایە لـە رۆژی دەرچـوونیەوە جێبـەجێ دەکـرێ و لـە رۆژنامـەی فـەرمی (وەقـایعی کوردستان) دا بلاودەکرێتەوە.

مسعود بارزانی

سەرۆکی هەرێمی کوردستان ـ عێراق

هەولێر

١ی پوشپەڕ/٢٧٠٩ی کوردی

٢٢ی حوزەیران/٢٠٠٩ی زاینی

٢٩ی جەمادی دووەم /١٤٣٠ی کۆچی

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

بەناوی خوای بەخشندە و میهرەبان

بەناوی گەلەوە
پەرلەمانی كوردستان- عێراق

بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی ٢٠٠٩

پشت بەستن بە حوكمی ماددەی(٥٦) بڕگەی (٣) لە اسای ژمارە (١)ی ساڵی ١٩٩٢ی هەموار كراو ، لەسەر داوای سەرۆكایەتی پەرلەمانی كوردستان–عێراق لە دانیشتنی ئاسایی ژمارە(١٧)ی رۆژی ٢٠٠٩/٥/١١ ی خۆیدا بڕیاری ئەمەی خوارەوەی دا :–

یەكەم : تەرخان كردن و خەرج كردنی بڕی (٢٥٠,٠٠٠) هەزار دۆلاری ئەمریكی لە بودجەی پەرلەمانی كوردستان بۆ دروست كردنی باخچەیەك لە شاری هەڵەبجە بە ناوی (پاركی پەرلەمان).
دووەم : پێویستە لەسەر بەڕێوەبەرایەتی دیوان ئەم بڕیارە جێبەجێ بكات .
سێ یەم : ئەم بڕیارە لە رۆژی پەسەند كردنییەوە لەلایەن پەرلەمانەوە جێبەجێ دەكرێ و لە رۆژنامەی فەرمی (وەقایعی كوردستان) دا بلاو دەكرێتەوە.

عدنان موفتی
سەرۆكی پەرلەمانی كوردستان

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

ئەنجومەنی دادوەری

بەڕێوەبەرایەتی گشتی نوسینگەی ئە نجومەن

بەڕێوەبەرایەتی پەیوەندیەکان و وەرگێڕان

ژمارە : ٥ لــە ٢٠٠٩/٦/٢٢

بەیان ژمارە (٢)ی ساڵی٢٠٠٩

پشت بە حوکمی مادده (٨) لە یاسای دەسەلآتی دادوەری ژمارە (٢٣) ی ساڵی ٢٠٠٧ بڕیارماندا بە :-

یەکەم :

دەست پێکردنی پشووی دادگاکانی هەرێمی کوردستانی عێراق بۆ ماوەی (٣٠) رۆژ لە بەرواری ٢٠٠٩/٧/١٥.

دووەم :

ئەو کێشانەی پەیوەندی بە کاروباری شارستانی و بازرگانی و باری کەسینەوە هەیە کە لە خوارەوە هاتووە بە کێشەو داوای بەپەلە دادەنرێن .

١- وەرگرتنی داوا نامە (عریضة الدعوی) وە گلدانەوەی سەرەتایی (الحجز احتیاطي) وە پێراگەیاندنی یاسایی .

٢- ئەو کێشەو پرسە بە پەلانەی دەروازەی دەیەم لە کتێبی یەکەمی یاسای دادبینی شارستانی ژمارە /٨٣ سالی ١٩٦٩دیاری کردوون .

٣- ئەو داوایانەی گلدانەوەی سەرەتایی تێدایە یا داوای دوخستنی جیٚ بەجیٚ کردنی بریارێك یان مامەلەیەکی تێدا دەکات .

٤- داوای میری بۆ مولك سەندنەوە (استملاك).

٥- ئەو داوایانەی داوا لێکراو قەدەغە دەکرێت لە چوونە دەرەوەی هەرێم .

٦-داوای مایە پوچ بوون (افلاس) و هەر داوایەکی تر لێبکەوێتوە .

٧-داوای هەلگرتنەوە و لێك کرینەوە (شفعة) و پاکتاو کردنی وەقف و چۆلکردنی بەکرێدراو .

٨-داواکانی تایبەت بە مافەکانی ئاودان و رێگەی جۆگەلە و سوولاوکە هاتوو چوون (حقوق السقی والمجری و المسیل والمرور) مافەکانی ارتفاق .

٩- داوای پاکتاو کردنی کۆمپانیا و ئەو داوایانەی لێی دەبنەوە .

١٠- داواکانی راستکردنەوەی تەمەن و ناو و نازناو .

١١- ئەو داوایانەی فەرمانگەی رەسمی یانیمچە رەسمی و دەزگا گشتیەکان تیایدا لایەنە.

١٢- داواکردنی خەرجی بژێو (نفقة) و دایەنی (حضانة) ودیتنی منداڵ و رەچەلەك (نسب) .

١٣- داواکانی سەلماندنی پێگەیشتوویی لێهاتوویی (اثبات الرشد).

١٤- داواکانی لادانی سەرکار (قیم) و پیٚ سپێردراو (وصي).

١٥- داواکانی دابەشکردنی میرات و ئەو مامەلانەی لێیان دەکەونەوە .

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

١٦- ئەو داوایانەی یاسایەك بە پەلەی دانابێت .

سێیەم :

جگە لەو داوا و کێشانەی لە بڕگەی دووەمی ئەو بەیانە هاتوون ، دادگا بۆی هەیە داوا لە ماوەی پشووی دادگاکان ببینێت ئەگەر :

أ- بۆ دادگا دەرکەوت لە دواخستنی داواکە زیان دەکەوێتەوە .

ب- هەردوولا لایەنی داواکە داوای دادبینی لەکاتی پشووی دادگاکان بکەن .

ج- داواکە گەیشتبووە قۆناغی کۆتایی .

چوارەم :

گشت مامەلە کانی دادگا لە کاروباری ئاسایی خۆیان لەکاتی پشووی دادگاکان بەردەوام دەبن .

سەرۆك

احمد عبدالله زبیر

وەزارەتی شارەوانی

بەیـــــان ژمارە (٤) ی ساڵی ٢٠٠٩

بەپێی ئەو دەسەڵاتەی کە پێماندراوە لە بڕگە (د) ی ماددەی (١٠) لە یاسای بەڕێوەبردنی شارەوانیەکان ژمارە(٦)ی ساڵی ١٩٩٣ی هەموار کراو ، وە لەبەر گەیشتنی ژمارەی دانیشتوانی سنووری شارەوانی راپەڕین لە پارێزگای سلێمانی بۆ (٥٥٢٦٩) پەنجا و پێنج هەزار و دوو سەد و شەست و نۆ کەس بڕیارماندا بە :-

١. گۆڕینی پلەی شارەوانی راپەڕین لە پلەی (٤) بۆ پلەی (٢) .
٢. ئەم بەیانە لە رۆژی بڵاوبونیەوەی لە رۆژنامەی رەسمیدا جێبەجێ دەکرێت.

نازەنین محمد وسو

وەزیری شارەوانی

٢٠٠٩/٧/٥

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

الجريدة الرسمية لحكومة إقليم كوردستان- تصدر اسبوعـــياً من قبل وزارة العدل

العدد (١٠٢) الطبعة الاولى السنةالتاسعة ٢٠٠٩/٧/١٣م ٢٢/ پوشپەڕ/٢٧٠٩ كوردية ١٥/رجب/١٤٣٠هـ

فـــي هذا العدد :-

* قانون رقم (٤) لسنة ٢٠٠٩.. ص ٣٠
قانون انتخاب مجالس المحافظات و الاقضية و النواحي في اقليم كوردستان . العراق
* قانون رقم (٧) لسنة ٢٠٠٩.. ص ٣٩
قانون المعهد القضائي في اقليم كوردستان– العراق.
* قانون رقم (٨) لسنة ٢٠٠٩.. ص ٤٦
قانون موازنة اقليم كوردستان . العراق لسنة ٢٠٠٩
* قانون رقم (٩) لسنة ٢٠٠٩ .... ص ٥٠
قانون التعديل الاول لقانون إقرار دستور إقليم كوردستان– العراق رقم (١٦) لسنة ٢٠٠٨.
* قرار رقم (٧)لسنة ٢٠٠٩.. ص ٥٢
تخصيص و صرف مبلغ قدره (٢٥٠,٠٠٠) دولار امريكي من ميزانية برلمان كوردستان لانشاء متنزه في مدينة حلبجة باسم (بارك البرلمـــان) .

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

بسم الله الرحمن الرحيم

إقليم كوردستان – العراق
رئاسة الاقليم
الرئيس

باسم الشعب
قرار
رقم (١٨) لسنة ٢٠٠٩

قانون رقم (٤) لسنة ٢٠٠٩
قانون انتخاب مجالس المحافظات و الاقضية و النواحي في اقليم كوردستان ـ العراق

وفقا للفقرة (اولاً–٢) من المادة العاشرة لقانون رئاسة إقليم كوردستان – العراق رقم (١) لسنة ٢٠٠٥ المعدل و بناء على ما شرعه برلمان كوردستان – العراق في الجلسة المرقمة (٢٠) المنعقدة في٢٢ /٢٠٠٩/٦ و بعد تبنى اقتراحنا الوارد في قرارنا المرقم (١٢) لسنة٢٠٠٩ في ٢٠٠٩/٦/٢
قررنا إصدار:

قانون رقم (٤) لسنة ٢٠٠٩
قانون انتخاب مجالس المحافظات والاقضية والنواحي في اقليم كوردستان-العراق

الفصل الأول
التعاريف

المادة الاولى:

يقصد بالعبارات التالية المعاني المبينة إزاءها لأغراض هذا القانون:

اولاً: الاقليم: اقليم كوردستان– العراق.

ثانياً: الهيئة: الهيئة العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء في كوردستان.

ثالثاً : المجالس: مجالس المحافظات والمجالس المحلية للاقضية والنواحي.

رابعاً: الدائرة الانتخابية: كل منطقة محددة خصص لها عدد من المقاعد وفقاً لأحكام هذا القانون.

خامساً: مركز الانتخاب: المكان الذي تعينه الهيئة ضمن الدائرة الانتخابية لإجراء عملية الاقتراع فيه.

المادة الثانية:

تتولى المفوضية العليا المستقلة للانتخابات الاشراف على كافة مراحل واجراءات انتخابات المجالس في الاقليم لحين تشكيل الهيئة.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

الفصل الثاني
حق الانتخاب

المادة الثالثة:

يشترط في الناخب أن يكون:

أولاً: عراقي الجنسية.

ثانياً: كامل الأهلية.

ثالثاً: أتم الثامنة عشر من عمره.

رابعاً: مسجلاً في سجل الناخبين في المحافظة التي تجرى فيها الانتخاب و وفقا لأحكام هذا القانون و التعليمات التي ستصدر من الهيئة.

المادة الرابعة:

أولاً: الانتخاب حق لكل مواطـن ممن توافرت فيه الشروط المنصوص عليها في هذا القانون. .

ثانياً: يمارس كل ناخب حقه في التصويت للانتخاب بصورة حرة ومباشرة وسرية وفردية .

ثالثاً : لا يجوز التصويت بالوكالة.

رابعاً: للناخب صوت واحد في الانتخاب الواحد ولا يجوز ان يدلي به أكثر من مرة.

الفصل الثالث
حق الترشيح

المادة الخامسة:

اولاً: يشترط في المرشح لعضوية المجالس مايلي :

١- ان يكون عراقياً كامل الاهلية بلغ الخامسة و العشرون سنة من عمره عند الترشح.

٢- ان يكون حاصلاً على الشهادة الاعدادية او ما يعادلها على الاقل بالنسبة لمرشحي مجالس المحافظات و المجالس المحلية للاقضية و على شهادة المرحلة الاساسية او ما يعادلها بالنسبة لمرشحي المجالس المحلية للنواحي.

٣- ان يكون حسن السيرة و السمعة و السلوك و غير محكوم بجناية او جنحة مخلة بالشرف.

٤- ان يكون من ابناء الوحدة الادارية بموجب سجل الاحوال المدنية او مقيما فيها بشكل مستمر لمدة لا تقل عن عشر سنوات على ان لا تكون اقامته لاغراض التغير الديموغرافي.

٥- ان لا يكون من افراد القوات المسلحة او قوى الامن الداخلي عند ترشحه.

٦- ان لا يكون مشتركا في الجرائم التي خطط لها او نفذها او ارتكبها النظام البعثي.

ثانياً: يخضع المرشحون لمصادقة الهيئة.

المادة السادسة:

يعتمد نظام القائمة المغلقة لانتخابات مجالس المحافظات والاقضية والنواحي.

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقائیعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

المادة السابعة:

أولاً: يجب ان لايقل عدد المرشحين في القائمة عن ثلاثة ولا يزيد على عدد المقاعد المخصصة للدائرة الانتخابية

ثانياً: تنظم قوائم المرشحين بالشكل الذي يضمن نسبة تمثيل للنساء لا تقل عن (٣٠٪) من الاعضاء.

المادة الثامنة:

أولاً: يتم توزيع المقاعد المخصصة للدوائر الانتخابية من خلال نظام التمثيل النسبي.

ثانياً: توزع المقاعد التي تفوز بها القائمة على المرشحين طبقا لترتيب الاسماء الواردة فيها ولا يجوز لأي من الكيانات ان تسحب من المرشح الفائز المقعد المخصص له وفي أي وقت كان.

المادة التاسعة:

أولاً: تقسم عدد الاصوات الصحيحة في الدائرة الانتخابية على عدد المقاعد المخصصة لتلك الدائرة للحصول على القاسم الانتخابي.

ثانياً: تجمع الأصوات الصحيحة التي حصلت عليها القائمة في الدائرة الانتخابية وتقسم على القاسم الانتخابي لتحديد عدد المقاعد المخصصة لتلك القائمة.

ثالثاً: توزع المقاعد المتبقية باعتماد الباقي الاقوى بالنسب للمقاعد التي حصل عليها.

المادة العاشرة:

أولاً: إذا فقد عضو المجلس مقعده لأي سبب كان يحل محله المرشح التالي في قائمته طبقاً للترتيب الوارد فيها بالنسبة للقوائم غير المؤتلفة.

ثانياً: إذا فقد عضو المجلس مقعده لأي سبب كان ضمن قائمة مؤتلفة فيحل محله المرشح التالي له من نفس الكيان السياسي المؤتلف ضمن القائمة الانتخابية المؤتلفة.

ثالثا: إذا كان المقعد الشاغر يخص قائمة استنفذت المرشحين يخصص المقعد الى مرشح آخر من كيان سياسي آخر حصل على الحد الادنى من عدد الاصوات المقرر للحصول على مقعد وبخلاف ذلك يبقى المقعد شاغراً.

رابعاً: إذا كان المقعد الشاغر يخص أمراة فلا يشترط ان تحل محلها امرأة اخرى إلا إذا كان ذلك مؤثراً على نسبة تمثيل النساء.

الفصل الرابع

الدوائر الانتخابية

المادة الحادية عشر:

يمارس كل ناخب حقه الانتخابي بنفسه في الدائرة الانتخابية التي يكون فيها مسجلاً في سجل الناخبين.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

المادة الثانية عشر:

أولاً: تكون كل محافظة وفقا للحدود الإدارية الرسمية دائرة انتخابية واحدة في انتخابات مجالس المحافظات.

ثانياً : يكون كل قضاء وناحية وفقا للحدود الإدارية الرسمية دائرة انتخابية واحدة في انتخابات المجالس المحلية للأقضية والنواحي.

الفصل الخامس

الدعاية الانتخابية

المادة الثالثة عشر:

تعفى الدعاية الانتخابية من أية رسوم.

المادة الرابعة عشر:

أولاً: تحدد الهيئة الأماكن التي يمنع فيها ممارسة الدعاية الانتخابية وإلصاق الإعلانات الانتخابية طيلة المدة المسموحة للدعاية الانتخابية ويمنع نشر أي إعلان أو برامج أو صور للمرشحين في مراكز الاقتراع.

ثانياً: على الكيانات السياسية المشاركة في الانتخابات إزالة ملصقات الدعاية الانتخابية و بموجب تعليمات تصدرها الهيئة.

المادة الخامسة عشر :

يمنع استخدام الأبنية التي تشغلها الوزارات ودوائر الاقليم وكافة مواقع العمل والوظيفة للعمل الحزبي والدعاية الانتخابية.

المادة السادسة عشر:

لا يجوز لموظفي دوائر الاقليم و السلطات المحلية استغلال نفوذهم الوظيفي او موارد الاقليم او وسائلها او اجهزتها لصالحهم او اي مرشح بما في ذلك اجهزة قوى الامن الداخلي و العسكرية بالدعاية الانتخابية او التأثير على الناخبين.

المادة السابعة عشر:

أولاً: لا يجوز لأي مرشح إن يقوم يوم التصويت بتوزيع برامج عمل أو منشورات أو بطاقات أو غيرها من الوثائق بنفسه أو بواسطة غيره.

ثانياً: لا يجوز لأي من العاملين في دوائر الاقليم أو أعضاء السلطات المحلية إن يقوم يوم التصويت بتوزيع برامج عمل بنفسه أو بواسطة غيره.

ثالثاً: لا يجوز وضع إعلانات أو توزيع برامج عمل أو منشورات أو بطاقات باسم مرشح غير مسجل في كشف المرشحين.

المادة الثامنة عشر:

يحظر على المرشحين القيام بأية دعاية انتخابية تنطوي على خداع الناخبين أو غشهم أو استخدام أسلوب التجريح أو التشهير بالآخرين في الدعاية الانتخابية.

ئەرشيفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

المادة التاسعة عشر:

يحظر الإنفاق على الدعاية الانتخابية من المال العام أو من موازنة الوزارات أو أموال الوقف أو من أموال الدعم الخارجي.

المادة العشـــرون:

أولاً: يحظر على أي حزب أو جماعة أو تنظيم أو كيان أو إفراد أو أي جهة كانت ممارسة أي شكل من أشكال الضغط أو التخويف أو التكفير أو التخوين أو التلويح بالمغريات أو منح مكاسب مادية أو معنوية أو الوعد بها.

ثانياً: يحرم أي حزب أو كيان سياسي يحتفظ بمليشيا مسلحة من المشاركة في الانتخابات.

ثالثاً: يحرم أي كيان سياسي من المشاركة في الانتخابات وحساب الأصوات في حال قيامه بغلق منطقة انتخابية بالقوة أو التهديد باستخدام القوة لصالحة أو ضد غيره.

المادة الحادية والعشرون:

تمنع الدعاية الانتخابية بكافة اشكالها قبل ثمانية واربعون ساعة من موعد فتح باب التصويت.

الفصل السادس

الجرائم الانتخابية

المادة الثانية والعشرون:

يعاقب بالحبس مدة لا تزيد على شهر كل من الصق البيانات أو الصور أو النشرات الانتخابية الخاصة خارج الأماكن المخصصة لها.

المادة الثالثة والعشرون:

يعاقب بالحبس مدة لا تقل عن شهر ولا تزيد عن ستة أشهر وبغرامة لا تقل عن مليون دينار ولا تزيد على خمسة ملايين دينار من خالف أحكام المواد (١٥، ١٦ ، ١٧، ١٨، ١٩، ٢١) من هذا القانون.

المادة الرابعة والعشرون:

يعاقب بالحبس مدة لا تقل عن (٦) ستة أشهر وبغرامة لا تقل عن (١٠٠٠٠٠) مائة ألف دينار ولا تزيد على (٥٠٠٠٠٠) خمسمائة الف دينار كل من:

أولاً: تعمد إدراج اسم أو أسماء أو صفات مزيفة في سجل الناخبين أو تعمد عدم إدراج اسم خلافا لإحكام هذا القانون.

ثانياً: توصل إلى إدراج اسمه أو اسم غيره دون توافر الشروط القانونية المطلوبة و ثبت انه يعلم بذلك وكل من توصل إلى عدم إدراج اسم آخر أو حذفه.

ثالثاً: أدلى بصوته في الانتخاب وهو يعلم إن اسمه أدرج في سجل الناخبين خلافا للقانون أو انه فقد الشروط القانونية المطلوبة في استعمال حقه في الانتخابات.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

رابعاً: تعمد التصويت باسم غيره.

خامساً: أفشى سر تصويت ناخب بدون رضاه.

سادساً: استعمل حقه في الانتخاب الواحد أكثر من مرة.

سابعاً: غيّر إرادة الناخب الأمي وكتب اسما أو اشر على رمز غير الذي قصده الناخب أو عرقل أي ناخب لمنعه من ممارسة حقه الانتخابي.

ثامناً: رشح نفسه في أكثر من دائرة أو قائمة انتخابية.

تاسعاً: قام بالتزوير إثناء فرز الاصوات.

المادة الخامسة والعشرون:

يعاقب بالحبس مدة لا تقل عن شهر ولا تزيد على سنة كل من:

أولاً: تعمد الاعتداء على صور المرشحين أو برامجهم الملصقة في الأماكن المخصصة لها.

ثانياً: أعلن عن انسحاب مرشح أو أكثر من العملية الانتخابية وهو يعلم بان الأمر غير صحيح بقصد التأثير على الناخبين أو تحويل أصوات المرشح إليه.

ثالثاً: الاعتداء على وسائل الدعاية الانتخابية المسموح بها قانونا لأي سبب كان سواء أكان بالشطب أو التمزيق أو غير ذلك أو كل تصرف من هذا القبيل.

المادة السادسة والعشرون:

يعاقب بالحبس مدة لا تقل عن سنة كل من:

أولاً: استعمل القوة أو التهديد لمنع ناخب من استعمال حقه لحمله على التصويت على وجه معين أو على الامتناع عن التصويت.

ثانياً: أعطى أو عرض أو وعد بان يعطي ناخبا فائدة لنفسه أو لغيره لحمله على التصويت على وجه معين أو على الامتناع عن التصويت.

ثالثاً: قبل أو طلب فائدة لنفسه أو لغيره ممن كان مكلفاً بأداء خدمة عامة في العملية الانتخابية.

رابعاً: نشر أو أذاع بين الناخبين أخباراً غير صحيحة عن سلوك احد المرشحين أو سمعته بقصد التأثير على آراء الناخبين في نتيجة الانتخاب.

خامساً: دخل إلى المقر المخصص للانتخابات حاملا سلاحا نارياً أو جارحاً خلافاً لأحكام هذا القانون.

سادساً: سب أو قذف أو اعتدى على لجنة الانتخابات أو احد أعضائها اثناء عملية الانتخاب.

سابعاً: العبث بصناديق الاقتراع أو الجداول الانتخابية أو أية وثائق تتعلق بالعملية الانتخابية.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

ثامناً: استخدام الشعارات الدينية او دور العبادة لاغراض العمل الحزبي او الدعاية الانتخابية .

المادة السابعة والعشرون :

يعاقب بالحبس مدة لا تقل عن سنة وبغرامة لا تقل عن (١٠٠٠٠٠) مائة ألف دينار ولا تزيد على (٥٠٠٠٠٠) خمسمائة ألف دينار كل من:

أولاً: استحوذ أو أخفي أو عدم أو اتلف أو افسد أو سرق صناديق الاقتراع أو أوراق الاقتراع أو سجلات الناخبين أو غيّر نتيجتهما بأية طريقة من الطرق.

ثانياً: أخل بحرية الانتخاب أو بنظامه باستعمال القوة أو التهديد.

المادة الثامنة والعشرون:

يعاقب على الشروع في جرائم الانتخاب المنصوص في هذا القانون بعقوبة الجريمة التامة استثناءاً من أحكام القواعد العامة.

المادة التاسعة والعشرون:

أولاً: في حالة ثبوت مساهمة الكيان السياسي في ارتكاب أي جريمة من الجرائم الانتخابية والمنصوص عليها في هذا القانون، يعاقب بغرامة مالية مقدارها (٥٠٠٠٠٠٠٠) خمسين مليون دينار.

ثانياً: يحرم الكيان السياسي من الأصوات التي حصل عليها في المركز الانتخابي في حالة اقترافه إحدى الجرائم الانتخابية المنصوص عليها في البنود (أولاً، خامساً، سادساً، سابعاً، ثامناً) من المادة (٢٦) والمادة (٢٧) من هذا القانون.

ثالثاً: يعاقب بالحبس وبغرامة لا تقل عن عشرة ملايين دينار ولا تزيد عن خمسة وعشرين مليون ديناركل من خالف حكم الفقرة اولا من المادة (٢٠) من هذا القانون.

الفصل السابع

أحكام عامة و ختامية

المادة الثلاثون:

أولاً: للافراد والكيانات المتضررة جراء قرارات الهيئة الطعن فيها خلال ثلاثة ايام من تاريخ صدورها.

ثانياً: تتولى الهيئة النظر في الخلافات و الاعتراضات الواقعة خلال اعداد وتنفيذ اجراءات الانتخابات.

ثالثاً: تتولى هيئة في محكمة تمييز اقليم كوردستان-العراق تتكون من ثلاثة قضاة غير متفرغين للنظر في الطعون المحالة اليها من قبل الهيئة أو الافراد أو الكيانات المتضررة من جراء قرارات الهيئة و تكون قراراتها باتة.

ئەرشيفی ڕۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سايتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

المادة الحادية والثلاثون:

أولاً: يحدد موعد الانتخابات بقرار من رئاسة مجلس الوزراء بناء على اقتراح من الهيئة يعلن عنه بوسائل الاعلام المختلفة قبل الموعد المحدد لاجرائه بـ(٦٠) ستين يوماً.

ثانياً: يجري التصويت في يوم واحد لمجالس المحافظات.

ثالثاً: في حالة تعذر اجراء الإنتخابات تستمر المجالس في إدارة شؤونها لحين انتخاب مجالس جديدة.

المادة الثانية والثلاثون:

تجري عملية اقتراع منتسبي قوى الأمن الداخلي وحرس الاقليم (الپيشمەرگە) و الجيش و العاملين في المستشفيات و السجون و نزلائهما في مراكز اقتراع خاصة تحددها الهيئة بالتنسيق مع الوزارات المختصةعلى ان تجرى قبل ثمانية واربعون ساعة من موعد اجراء الانتخابات.

المادة الثانية و الثلاثون: (مكررة):

أولاً: يخصص مقعدان/ للكلدان السريان الاشوريين في مجلس محافظة دهوك يتنافس عليهما مرشحوا المكون المذكور.

ثانياً: يخصص مقعد واحد للارمن في مجلس محافظة دهوك يتنافس عليه مرشحوا المكون المذكور.

ثالثاً: يخصص مقعد واحد للكلدان السريان الاشوريين في مجلس محافظة السلمانية يتنافس عليه مرشحوا المكون المذكور.

رابعاً: يخصص مقعدان للكلدان السريان الاشوريين و ثلاثة مقاعد للتركمان في مجلس محافظة اربيل يتنافس عليها مرشحوا المكونين المذكورين.

خامساً: يجرى انتخاب مرشحى كل مكون من قبل ناخبي نفس المكون.

المادة الثالثة والثلاثون:

على مجلس الوزراء و الجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون.

المادة الرابعة والثلاثون:

لا يعمل بأي نص قانوني او قرار يتعارض وأحكام هذا القانون.

المادة الخامسة والثلاثون:

ينفذ هذا القانون اعتباراً من تأريخ نشره في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

مسعود بارزانــي
رئيــس اقليـم كوردستان ـ العـراق

ئەرشيفى رۆژنامەى وەقائعى كوردستان لە سايتى وەزارەتى داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

هەولێر
١٥ /پۆشپەڕ/ ٢٧٠٩ كوردية
١٣ / رجب / ١٤٣٠ هجرية
٦ / تموز / ٢٠٠٩ ميلادية

الأسباب الموجبة

بهدف توطيد النهج الديمقراطي في اقليم كوردستان وتكريس احد اهم اسسه وهو التداول السلمي للسطلة و بهدف الحيلولة دون تركيز السلطات من خلال توزيعها على اساس اللامركزية الادارية لتمكين المواطن للتمتع بحريته و حقوقه و لايصال الخدمات اليه بصورة افضل لتوفير حياة حرة كريمة له من خلال إجراء انتخابات حرة و نزيهة و عادلة لجميع المحافظات و الأقضية و النواحي فقد شرع هذا القانون.

ئەرشيفی ڕۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سايتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

بسم الله الرحمن الرحيم

إقليم كوردستان – العراق
رئاسة الاقليم
الرئيس

باسم الشعب

قرار

رقم (١٤) لسنة ٢٠٠٩

قانون رقم (٧) لسنة ٢٠٠٩

قانون المعهد القضائي في اقليم كوردستان ـ العراق

وفقا للفقرة (اولاً-٢) من المادة العاشرة لقانون رئاسة إقليم كوردستان – العراق رقم (١) لسنة ٢٠٠٥ المعدل و بناء على ما شرعه برلمان كوردستان – العراق في الجلسة المرقمة (١٥) المنعقدة في٢٧ /٢٠٠٩/٥ قررنا إصدار:

قانون رقم (٧) لسنة ٢٠٠٩
قانون المعهد القضائي في اقليم كوردستان ـ العراق

المادة الاولى:

يؤسس في اقليم كوردستان-العراق معهد يسمى بـ (المعهد القضائي في اقليم كوردستان . العراق) ويرتبط بوزير العدل

المادة الثانية:

يهدف المعهد الى ما يلي:

أولاً: إعداد القضاة وأعضاء الادعاء العام .

ثانياً: تأهيل القضاة وأعضاء الادعاء العام الموجودين في الخدمة من الصنفين الثالث و الرابع و المحامين.

ثالثاً: تأهيل كوادر قانونية مختلفة من موظفي مجلس القضاء و وزارة العدل و الوزارات و المؤسسات الحكومية الاخرى ورفع كفائتهم.

المادة الثالثة:

أولاً: يشرف على المعهد مجلس يسمى مجلس المعهد يشكل من :

١- نائب رئيس محكمة التمييز رئيساً.
٢- أقدم قضاة محكمة التمييز نائباً.
٣- رئيس مجلس شورى الاقليم عضواً.
٤- رئيس هيئة الاشراف القضائي عضواً.
٥- رئيس هيئة الاشراف العدلي عضواً.
٦- رئيس الادعاء العام عضواً.

ئەرشيفی رۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سايتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

٧- أحد عمداء كليات القانون في الاقليم يسميه وزير التعليم العالي والبحث العلمي بالتشاور مع وزير العدل عضواً.

٨- مدير عام المعهد عضواً ومقرراً.

٩- نقيب محامي كوردستان عضواً.

ثانياً: يتولى نائب الرئيس مهام الرئيس عند غيابه.

المادة الرابعة:

يجتمع مجلس المعهد مرة واحدة في الشهر على الاقل و لرئيس المجلس او ثلاثة من اعضائه دعوته للانعقاد عند الضرورة، و ينعقد المجلس بحضور ثلثي اعضاءه، و تتخذ القرارات بالاكثرية و عند تساوي الاصوات يرجح الجانب الذي فيه الرئيس.

المادة الخامسة:

يمارس المجلس الاختصاصات التالية:

أولاً: الاشراف العام على المعهد.

ثانياً: اقتراح الخطط لتنظيم شؤون المعهد و تطويره و الاشراف على تنفيذها.

ثالثاً: اختيار العدد المطلوب من بين المتقدمين للدراسة في المعهد الذين تتوفر فيهم الشروط القانونية للقبول على أساس الشهادة و الكفاءة و الدرجة و النزاهة.

رابعاً: وضع مفردات مناهج الدراسة النظرية و التطبيقية و تحديد حصصها.

خامساً: تحديد موعد بدء الدراسة و انتهاءها و تعيين الفصول الدراسية و مواعيدها و مدد العطل.

سادساً: وضع قواعد الامتحانات وتحديد اوقاتها و كيفية اجرائها ومراقبة سيرها.

سابعاً: اقرار نتائج الامتحانات.

ثامناً: تصنيف الناجحين لإعدادهم قضاة و اعضاء ادعاء عام وفقاً للحاجة و حسب معدل درجات التخرج من المعهد و الرغبة.

تاسعاً: وضع القواعد الانضباطية المتعلقة بطلاب المعهد.

عاشراً: وضع النظام الداخلي للمعهد.

المادة السادسة:

يتولى ادارة المعهد مدير عام على ان يكون قاضياً من الصنف الاول يعين بقرار من مجلس الوزراء باقتراح من وزير العدل بعد المداولة مع مجلس القضـاء على ان يحتفظ بصفته القضائية.

المادة السابعة:

يمارس مدير عام المعهد المهام والاختصاصات التالية:

أولاً : إدارة شؤون المعهد العلمية و الادارية و المالية.

ثانياً: تنفيذ قرارات المجلس.

ثالثاً: تمثيل المعهد أمام الهيئات الرسمية و غير الرسمية.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

رابعاً: رفع التقارير عن سير الدراسة الى مجلس المعهد.

خامساً: أية اختصاصات اخرى يخوله اياها المجلس.

المادة الثامنة:

أولاً: يشترط في من يقبل في المعهد لإعداده قاضياً او عضواً للادعاء العام ما يلي:

١- أن يكون عراقي الجنسية و متمتعاً بالأهلية الكاملة.

٢- أن يجيد اللغتين الكوردية و العربية قراءةً و كتابة.

٣- أن يتمتع بسمعة و سيرة حسنة و غير محكوم عليه بجناية عمدية غير سياسية او جنحة مخلة بالشرف ولم يسبق فصله من المعهد ما لم يكن بسبب مرض مانع ثابت بتقرير من لجنة طبية رسمية أو لأسباب قاهرة.

٤- أن يكون سالماً من الامراض و العاهات البدنية التي تعيق أداء واجبه.

٥- أن يكون حاصلاً على شهادة البكالوريوس في القانون من إحدى الجامعات العراقية أو الجامعات المعترف بها على أن تكون الدراسة فيها منتظمة.

٦- أن لا يزيد عمره عن (٤٠) سنة.

٧- ان تكون له ممارسة فعلية لمدة (٨) سنوات في اجهزة وزارة العدل او مجلس القضاء و المحاكم التابعة له أو ممارسة فعلية لمهنة المحاماة او وظيفة قانونية في الدوائر و المؤسسات الحكومية لمدة لا تقل عن (٨) سنوات على أن يكون قد ترافع عن (٥) دعاوى على الاقل في السنة الواحدة و تخصم سنتان من المدتين المذكورتين بالنسبة للحاصلين على شهادة الماجستير في القانون و خمس سنوات للحاصلين على شهادة الدكتوراه في القانون سواء كانت الممارسة قبل الحصول على الشهادتين او بعدهما.

٨- أن لا يكون منتمياً لأي حزب أو جهة سياسية و عليه انهاء ارتباطه السياسي عند تقديمه الى المعهد ان كان منتمياً .

٩- أن يجتاز امتحاناً تحريرياً و شفهياً في القوانين التي يقررها مجلس المعهد.

١٠- أن يجتاز المقابلة التي يجريها مجلس المعهد.

ثانياً: يستثنى المحامون من أحكام الفقرتين (٧ ، ٨) من أولاً من هذه المادة للقبول في المعهد لغرض الاعداد و التأهيل.

المادة التاسعة:

يحدد عدد المقبولين سنوياً لإعدادهم كقضاة و اعضاء إدعاء عام على أساس خطط مجلس القضاء و وزارة العدل.

المادة العاشرة:

أولاً: يمنح الموظف المقبول في المعهد إجازة دراسية أمدها سنتان براتب تام مع المخصصات.

ثانياً: يمنح المحامي المقبول في المعهد مخصصات شهرية تعادل ما يستحقه أقرانه في الوظيفة من الراتب و المخصصات حسب سنوات الخدمة و الشهادة.

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

ثالثـاً: يلـزم كـل مـن يفـصل مـن المعهـد لأي سـبب كـان بإعـادة جميـع مـا قبـضه مـن رواتـب و مخصصات إلا إذا كان ذلك بسبب مرض مانع ثابت بتقرير من لجنة طبية رسمية.

المادة الحادية عشر:

أولاً: تكون مدة الدراسة في المعهد لإعداد القضاة وأعضاء الإدعاء العام سنتان تقويميتان.

ثانياً: تخصص مائة درجة لكل مادة من المواد التي تدرس في المعهد و للبحث الذي يجب على الطلبة تقديمه.

ثالثاً: تكون درجة النجاح الصغرى لكل مادة و للبحث خمسين من المائة (٥٠٪)، على ان لا يقل المعدل العام لجميع المواد والبحث عن ستين المائة (٦٠٪).

رابعاً: تخصص ستون من المائة (٦٠٪) من الدرجة لكل من مادتي المرافعات المدنية و اصول المحاكمات الجزائية للامتحان التحريري، و اربعون من المائة (٤٠٪) لتقييم الطالب خلال السنة.

المادة الثانية عشر:

يفصل من المعهد كل من تغيب عن حضور (٢٠) ساعة في كل فصل دراسي إلا إذا كان التغيب ناشئاً عن مرض مانع ثابت بتقرير من لجنة طبية مختصة أو لأسباب أخرى قاهرة يقبله مجلس المعهد،فيجوز له إعادة السنة مع الدورة التالية.

المادة الثالثة عشر:

أولاً : يعتبر مكملاً في النتيجة النهائية لكل سنة دراسية من :

١-لم يحصل على درجة النجاح في مادة واحدة لكل فصل دراسي، او البحث الواجب تقديمه، أو كان معدله العام اقل من ستين من المائة (٦٠٪) للسنة الدراسية.

٢-تخلف عن الامتحان النهائي (الدور الاول) بسبب مرض مانع ثابت بتقرير من لجنة طبية رسمية أو لأسباب قاهرة أخرى يقبله مجلس المعهد.

ثانياً: للمكمل في المعدل العام أن يختار مادة واحد أو اكثر للامتحان فيها، لغرض الحصول على درجة النجاح في المجموع.

ثالثـاً: يمـتحن المكمـل في الفـصل الدراسـي في إحـدى مـواد الدراسـة التطبيقيـة تحريريـاً في امتحان المكملين و يبقى التقييم الفصلي له قائماً.

المادة الرابعة عشر:

يعتبر راسباً في الامتحان النهائي كل من:

أولاً: لم يحصل على درجة النجاح في اكثر من مادة او مادة والبحث في الدور الأول او في احدهما والمعدل العام.

ثانياً: كان مكملاً و لم يحصل على درجة النجاح في امتحان المكملين او لم يشترك فيه لأي سبب كان.

المادة الخامسة عشر:

يفصل من المعهد كل من يثبت غشه في أي مادة من المواد التي يمتحن فيها، أو رسب في

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

السنة الاولى أما من رسب في السنة الثانية فيجوز له اعادة تلك السنة مع الدورة التالية لمرة واحدة فقط إلا إذا كان الرسوب بسبب الغش.

المادة السادسة عشر:

يصنف المتخرجون في المعهد الى الدرجتين التاليتين:

أولاً: الدرجة (أ) و يشمل كل من كان معدله لجميع المواد و البحث لا يقل عن ثمانين من المائة(٨٠٪) للسنتين و يمنح قدماً لغرض العلاوة و الترفيع لمدة سنة واحدة .

ثانياً: الدرجة (ب) و تشمل كل من كان معدله لجميع المواد و البحث سبعون من المائة (٧٠٪) الى تسع و سبعون من المائة (٧٩٪) للسنتين، و يمنح قدماً لغرض العلاوة و الترفيع لمدة ستة أشهر.

المادة السابعة عشر:

يصنف الناجحون في نهاية السنة الثانية الى قضاة و اعضاء إدعاء عام وفقاً للحاجة و حسب الدرجة والرغبة.

المادة الثامنة عشر:

يعين المتخرج في المعهد بمرسوم اقليمي بمنصب قاضي من الصنف الرابع إذا كان من بين المؤهلين للقضاء، و بوظيفة نائب مدعي عام من الصنف الرابع إذا كان من بين المؤهلين لهذه الوظيفة و ذلك بالراتب والصنف أو الدرجة التي يستحقها بموجب شهادته و خدمته و ممارسته و القدم الممنوح له بموجب أحكام هذا القانون و تعتبر مدة الدراسة في المعهد ممارسة لغرض التعيين و تحديد الراتب بالنسبة لغير الموظف.

المادة التاسعة عشــر:

يمنح المتخرج في المعهد شهادة (دبلوم عالي) في العلوم القضائية تتضمن إكماله للمتطلبات الدراسية في المعهد والتقدير الذي حصل عليه و تسلسل تخرجه.

المادة العشـــــرون:

لا يعين قاضياً أو نائب مدع عام بعد صدور هذا القانون ما لم يكن متخرجاً من المعهد القضائي أو أي معهد قضائي معادل له في العــراق.

المادة الحادية و العشرون:

استثناءاً من حكم المادة العشرون من هذا القانون يكون تعين القضاه و اعضاء الادعاء العام بموجب احكام قانون السلطة القضائية النافذ في اقليم كوردستان لحين تخرج الدوره الاولى للمعهد القضائي المؤسس بموجب هذا القانون.

المادة الثانية و العشرون:

لوزير العدل إصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ أحكام هذا القانون.

المادة الثالثة و العشرون:

على مجلس الوزراء و الجهات المختصة تنفيذ أحكام هذا القانون.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

المادة الرابعة والعشرون:

لا يعمل بأي نص قانوني أو قرار يتعارض وأحكام هذا القانون.

المادة الخامسة والعشرون:

ينفذ هذا القانون من تاريخ نشره في جريدة (وقائع كوردستان).

مـسعود بـارزانـــى
رئيـــس اقليم كوردستان ـ العراق

هەولێر
٢٧ /جۆزەردان / ٢٧٠٩ كوردية
٢٤ /جماد الثانى / ١٤٣٠ هجرية
١٧ / حوزيران /٢٠٠٩ ميلادية

ئەرشيفى ڕۆژنامەى وەقائعى كوردستان لە سايتى وەزارەتى داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

الاسباب الموجبة

بـالنظر للتطـورات الكـبيرة الحاصـلة في إقلـيم كوردسـتان- العـراق في مجـال اسـتكمال إقامـة مؤسـساته الدسـتورية و لـصدور قـانون الـسلطة القـضائية رقـم (٢٣) لـسنة ٢٠٠٧ و الـذي يعتـبر بحـق نقلـة نوعيـة كـبيرة في مـسيرة إسـتقلال القـضاء في الاقلـيم و انـسجاماً مـع تلـك التطـورات و تعزيـزاً لهـا و لغـرض رفـد جهـاز القـضاء بكـوادر مؤهلـة علميـاً و مهنيـاً و قـادرة علـى أداء مهامهـا بكفـاءة و إقتـدار كقـضاة و أعـضاء إدعـاء عـام و محـامين و لتطـوير كفـاءة القـضاة و اعـضاء الادعـاء العـام الموجـودين في الخدمـة و لرفـع المـستوى العلمـي و القـانوني للمـوظفين العـاملين في المؤسـسات القـضائية و العدليـة و رفـع كفـاءتهم تمهيـداً لتـوليهم المناصـب القـضائية المختلفـة و لتطـوير المـستوى القـانوني للمـوظفين العـاملين في المؤسـسات الرسميـة و شـبه الرسميـة و المحـامين في الاقلـيم و لكـل ذلـك فقـد شـرع هـذا القانون.

ئەرشيفى رۆژنامەى وەقائعى كوردستان لە سايتى وەزارەتى داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

بسم الله الرحمن الرحيم

إقليم كوردستان – العراق
رئاسة الاقليم
الرئيس

باسم الشعب

قرار

رقم (١٧) لسنة ٢٠٠٩

قانون رقم (٨) لسنة ٢٠٠٩

قانون موازنة اقليم كوردستان ـ العراق لسنة ٢٠٠٩

وفقا للفقرة (اولاً–٢) من المادة العاشرة لقانون رئاسة إقليم كوردستان – العراق رقم (١) لسنة ٢٠٠٥ المعدل و بناء على ما شرعه برلمان كوردستان – العراق في الجلسة المرقمة (١٩) المنعقدة في١٦ /٢٠٠٩/٦ قررنا إصدار:

قانون رقم (٨) لسنة ٢٠٠٩
قانون موازنة اقليم كوردستان ـ العراق لسنة ٢٠٠٩

المادة الاولى:

يرصد لنفقات السنة المالية /٢٠٠٩ / مبلغ قدره (٨,٨٥٧,٢٦٣) فقط (ثمانية ترليون وثمان مائة وسبع و خسمون مليار و مائتان و ثلاثة و ستون مليون دينار) ويوزع كالاتي:

اولاَ: مبلغ قدره (٢,٣٠٣,٣٣٨) فقط (اثنان ترليون و ثلاثمائة و ثلاثة مليارات و ثلاثمائة و ثمانية و ثلاثون مليون دينار) لنفقات المشاريع الرأسمالية.

ثانياً: ملبغ قدره (٦,٥٥٣,٩٢٥) فقط (ستة ترليون و خمسمائة و ثلاثة و خمسون مليار و تسعمائة و خمسة و عشرون مليون دينار) للنفقات التشغيلية.

المادة الثانية:

تقدر ايرادات الموازنة للسنة المالية ٢٠٠٩ من اجمالي نفقات الموازنة الفدرالية (٨,٨٥٧,٢٦٣) فقط (ثمانية ترليون و ثمانمائة و سبع و خمسون مليار و مائتان و ثلاثة و ستون مليون دينار).

المادة الثالثة:

في حالة حصول عجز في موازنة حكومة اقليم كوردستان يخول وزير المالية بتخفيض المبلغ الاجمالي للموازنة بنفس النسبة التي حصل فيها العجز.

المادة الرابعة:

يحصر الصرف من اعتمادات الحسابات الرئيسية (المنح ، الاعانات ، نفقات المشاريع الرأسمالية) من الموازنة العامة لحكومة اقليم كوردستان بوزارة المالية و لوزير المالية تخويل

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

الوزراء و رؤساء الجهات غير المرتبطة بوزارة صلاحية الصرف مباشرة على بعض مستويات الحسابات الرئيسية.

المادة الخـــامسة:

١- تتولى وزارة المالية لحكومة اقليم كوردستان ـ العراق تمويل حسابات الوزارات و الادارات وفق الموارد المالية المتاحة.

٢- تضاف ايرادات البلديات الى ميزانياتها الخاصة وتقوم وزارة المالية بمراقبة هذه الايرادات وكيفية صرفها.

المادة السادسة:

لرئيس برلمان كوردستان ـ العراق اجراء المناقلة ضمن الميزانية الخاصة بالبرلمان.

المادة السابعة:

لرئيس مجلس القضاء اجراء المناقلة ضمن الميزانية الخاصة بمجلس القضاء.

المادة الثامنة:

اولاً: يخول وزير المالية صلاحية المناقلة بين اعتمادات الباب الواحد باستثناء فصل الرواتب حيث يجوز النقل اليه ولايجوز النقل منه.

ثانياً: لوزير المالية اجراء المناقلة بين اعتمادات ابواب الميزانية لاغراض توفير امكانيات الصرف للادارات التي يتقرر فك ارتباطها من وزارة والحاقها بوزارة اخرى وللوزير المختص اجراء المناقلة ضمن الفصل الواحد و وحدة الصرف الواحدة.

ثالثاً: لايجوز اجراء المناقلة بين تخصيصات التنمية بين المحافظات.

المادة التاسعة:

تقدم وزارات و دوائر الدولة كافة حساباتها الشهرية (موازين المراجعة) في موعد لاتتجاوز مدته (١٠ ايام) بعد نهاية كل شهر الى وزارة المالية ـ مديرية المحاسبة.

المادة العاشرة:

يخول وزير المالية اضافة مبالغ على الاعتمادات الاجمالية المصدقة للميزانية للسنة المالية ٢٠٠٩، بنسبة (١٪) من اجمالي الاعتمادات المصدقة للميزانية للاغراض التالية:

اولاً: اعتماد المبالغ اللازمة لميزانيات الادارت المستحدثة خلال السنة المالية ٢٠٠٩.

ثانياً: اضافة اعتمادات جديدة في ميزانيات الوزارات و الادارات للحالات الطارئة و التي يقررها مجلس الوزراء.

المادة الحادية عشر:

تتولى وزارة المالية بالتنسيق مع الوزارات الاخرى اعداد مفردات ملاكات جميع الوزارات لاقليم كوردستان العراق للسنة المالية ٢٠٠٩، و المصادقة عليها و على ضوء كلف الرواتب المصدقة في الميزانية و على وزارة المالية و بالتنسيق مع وزارة التخطيط تقديم تقرير تفصيلي حول ذلك قبل نهاية السنة المالية ٢٠٠٩، الى البرلمان.

ئەرشيفی رۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سايتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

المادة الثانية عشر:

لايجوز لاية جهة حكومية بضمنها رئاسة مجلس الوزراء تنفيذ مشاريع خاصة ضمن موازنتها.

المادة الثالثة عشر:

أولاً : للوزير المختص صلاحية الصرف بما لايزيد على مائتى وخمسين مليون دينار عن كل حالة وله تخويل رؤساء الدوائر التابعة لوزارته بصرف مالا يزيد على (١٠٠) مائة مليون دينار.

ثانياً: لرؤساء الدوائر غير المرتبطة بوزارة صلاحية الصرف بما لايزيد على (١٥٠) مائة و خمسون مليون دينار لكل حالة مع مراعاة مايلى:

١- ان يتم الصرف وفقا ً للاعتمادات المصادق عليها في الموازنة السنوية وللاغراض المحددة لها.

٢- التقيد بالاعتمادات المخصصة في الموازنة ولايجوز الدخول في الالتزام بالصرف بما يزيد عما هو مخصص في الموازنة.

المادة الرابعة عشر:

لوزير المالية اضافة تخصيصات مبالغ الايرادات الشهرية التي تحققها وزارة الصحة لكافة دوائرها الى موازنة وزارة الصحة لاغراض شراء الادوية و تدارك نفقات الصيانة بانواعها وحسب طلب وزارة الصحة مشفوعا بجداول الايرادات المتحققة فعلا.

المادة الخامسة عشر:

تقيد مبالغ التبرعات الممنوحة للوزارات والجهات غير مرتبطة بوزارة بعد قبولها من قبل وزير المالية، ايراداً نهائيا للخزينة على ان يقوم وزير المالية بتخصيصها من اعتمادات الوزارة او الجهات غير المرتبطة بوزارة لصرفها على الاغراض التي منحت من اجلها.

المادة السادسة عشر:

ايقاف التعينات بالعقود كافة الا بعد موافقة وزارة المالية.

المادة السابعة عشر:

لاتزيد المكافأت للموظفين على ثلاثة ملايين دينار سنوياً للشخص الواحد وضمن التخصيصات المقررة بالموازنة المختصة و بموجب تعليمات تصدرها وزارة المالية.

المادة الثامنة عشر:

يحال رئيس الدائرة لوحدة الانفاق الذي يتخلف عن تقديم الحسابات الختامية لسنة ٢٠٠٩، لدائرته بعد نفاذ هذا القانون الى التحقيق وفق الاجراءات القانونية و التعليمات النافذه.

المادة التاسعة عشر:

اعفاء الشركات المتعاقدة مع حكومة الاقليم و مؤسساتها على مشاريع المنهاج الاستثماري من جميع الضرائب و الرسوم بضمنها رسم الطابع المترتبة عليها في الاقليم نتيجة اعمالها المذكورة وفي اطار العقد.

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

المـــادة العشـــــرون:

إنقاص تخصيصات المنافع الاجتماعية لرئاسة الاقليم وبرلمان كوردستان و مجلس الوزراء بنسبة (٢٠٪).

المادة الحادية و العشرون:

تستمر وزارة المالية بتأمين سلفة العقار للمواطنين حسب الظوابط والتعليمات.

المادة الثانية و العشرون:

لايعمل بأي قرار مخالف لهذا القانون و لاتتحمل الخزينة اى اعباء مالية لهذا القرار مالم يكتسب الشرعية القانونية و يصادق عليه من قبل البرلمان.

المادة الثالثة و العشرون:

على وزارة المالية تقديم تقرير دوري كل ستة اشهر عن الوضع المالي للاقليم لبرلمان كوردستان –العراق.

المادة الرابعة و العشرون:

على وزير المالية اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون.

المادة الخامسة و العشرون:

على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون.

المادة السادسة و العشرون:

ينشر هذا القانون في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان) و يعتبر نافذاً اعتباراً من ٢٠٠٩/١/١.

مسعود بارزانی
رئيـــس اقليم كوردستان ـ العراق

هەولێر
١٤ /پوشپەڕ/ ٢٧٠٩ كوردية
١٢ / رجب / ١٤٣٠ هجرية
٥ / تموز / ٢٠٠٩ ميلادية

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

بسم الله الرحمن الرحيم

إقليم كوردستان – العراق
رئاسة إلاقليم
الرئيس

باسم الشعب

قرار

رقم (١٥) لسنة ٢٠٠٩

قانون رقم (٩) لسنة ٢٠٠٩

قانون التعديل الاول لقانون إقرار دستور إقليم كوردستان-العراق رقم (١٦) لسنة ٢٠٠٨

وفقا للفقرة الأولى من المادة العاشرة لقانون رئاسة إقليم كوردستان – العراق رقم (١) لسنة ٢٠٠٥ المعدل و بناء على ما شرعه برلمان كوردستان – العراق في جلسته المرقمة (٢٠) المنعقدة في ٢٢/٦/ ٢٠٠٩ قررنا إصدار:

قانون رقم (٩) لسنة ٢٠٠٩

قانون التعديل الاول لقانون إقرار دستور إقليم كوردستان - العراق رقم (١٦) لسنة ٢٠٠٨

المادة الاولى:

تعدل المادة السادسة من القانون وتقرا كالآتي:

اولاً: يعرض مشروع الدستور على الاستفتاء العام بعد مصادقة البرلمان عليه بموافقة ما لايقل عن ثلثي عدد اعضاءه.

ثانياً: تجري عملية الاستفتاء العام على مشروع الدستور و بالاقتراع العام السري و المباشر، يوم السبت المصادف ٢٠٠٩/٧/٢٥ .

ثالثاً: يكون الاستفتاء بابداء الرأي بالسؤال الآتي:

{هل توافق على مشروع الدستور؟ وتكون الاجابة بـ(نعم) أو (لا)}

المادة الثانية:

تعدل المادة السابعة و تقرأ كالآتي:-

تطبع اعداد كافية من مشروع الدستور المصادق عليه من قبل البرلمان باللغات (الكوردية، العربية، التركمانية، السريانية) لعرضها على الشعب للاستفتاء العام.

المادة الثالثة:

تعدل الفقرة الثانية من المادة الثامنة بأضافة العبارة التالية الى آخر الفقرة.

(و لها ان تصدر الانظمة اللازمة لذلك بموجب هذا القانون)

المادة الرابعة:

وتكون المادة الثامنة (مكررة)

يعد مشروع الدستور موافقاً عليه بحصوله على أصوات اكثرية المصوتين بنعم في الاستفتاء العام و يعتبر نافذاً بعد مضي ثلاثين يوماً من تأريخ الاستفتاء.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

المادة الخامسة:

وتكون المادة التاسعة (مكررة)

يكون الشخص مؤهلاً للتصويت للاستفتاء على مشروع الدستور بتوفر الشروط الآتية:

١. ان يكون عراقياً من مواطني كوردستان_العراق وأكمل الثامنة عشر من العمر.

٢. ان يكون مسجلاً في سجلات الناخبين.

المادة السادسة:

على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون.

المادة السابعة:

ينفذ هذا القانون اعتباراً من تأريخ اصداره وينشر في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

مسعود بارزاني
رئيـــس اقليم كوردستان ـ العراق

هەولێر
١/پوشپەڕ/٢٧٠٩كوردية
٢٩/جماد الثاني/١٤٣٠هجرية
٢٢/حزيران/٢٠٠٩ الميلادية

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM

بسم الله الرحمن الرحيم

باسم الشعب

برلمان كوردستان-العراق

قــــرار رقـم (٧) لســــنة ٢٠٠٩

استناداً لحكم المادة (٥٦) الفقرة (٣) من قانون رقم (١) لسنة ١٩٩٢ المعدل و بناءاً على ما عرضة رئـــاسة البرلمـــــان .قـــرر برلمـــان كـوردســــتان – العراق بجلسة الاعتيادية المرقمة (١٧) و المنعقدة بتاريخ ٢٠٠٩/٦/١١ الآتي .

اولاً : تخصيص و صرف مبلغ قدره (٢٥٠,٠٠٠) دولار امريكي من ميزانية برلمـــان كوردســـتان لانشـــاء متنزه في مدينة حلبجة باسم (بارك البـرلمــــان) .

ثانياً : على المديرية العامة للديوان تنفيذ هذا القرار .

ثالثاً : ينفذ هذا القرار اعتباراً من تاريخ اقراره من قبل البرلمان و ينشر في الجريدة الـــرسمية (وقائع كوردستان).

ئەرشيفی ڕۆژنامەی وەقائعی كوردستان لە سايتی وەزارەتی داد

WWW.MOJKURDISTAN.COM